

prosvetni delavec

Glasilo delavcev vzgoje, izobraževanja in znanosti Slovenije,
Ljubljana, 23. februarja 1981 – št. 4 – letnik XXXII

Materinščina več kot ogledalo

Kadar razmišljamo o slovenščini, ne smemo prezreti, da je materinščina sestavina nas, naše sedanosti, hkrati pa usodna življenjskih izkušenj rodov, ki jim je slovenščina — tako kot zdaj nam — pomenila vse — bit, ki je povezovala njihovo osebno, družbeno in narodnostno bivanje. Jezik je torej naša vez s sedanostjo in vez z izročilom. Povezuje minulo, kar je ostalo živo ustvarjalno in postavlja z današnjimi utripi temelje za jutrišnje. Razmišljanje o materinščini, ki je za nas slovenščina, ne more biti zgolj sklop slovničnih, pravopisnih, pravorečnih in podobnih pravil — ta so do neke mere dogovor — ampak je trda, resna, usodna misel o eksistenčnih, etičnih in estetskih, prvinah, ki vplivajo na našo osebno, druž-

nje pravilne in lepe pisane in govorjene slovenske besede. To pomeni, da ni samo dolžnost jezikoslovcev in jezikoslovnih ved, ni samo vzgojiteljska in izobraževalna obveznost slavistov ali policijska skrb javnih ustanov in posameznikov, temveč je del naše celotne osebne, družbene in nacionalne zavesti. Delo se da razdeliti, dolžnosti pa ne: jezik ni le komunikacijsko sredstvo, ni le šolski predmet za brušenje uma, čustev in domišljije, jezik je sredstvo sporazumevanja (torej socialna prvina) in eno osrednjih znamenj nacionalne samobitnosti (povezuje ves etični prostor). Kadar govorimo o materinščini, moramo govoriti o besedi, ki razkriva človeka, ustvarja in pojasnjuje medčloveške odnose, priča o zgodovinski poti naroda,

nekaj povedanih ali zapisanih stavkih smo si na jasnem, s kakšnim človekom imamo opravka. Tudi družba ima svoj jezik. Njena vrednost se razpozna po besedju, širini pojmov, po jezikovni pronicljivosti, po tem, da pojem ni v nasprotju z resnico itd. Idejno izpraznjena vsebina, osebna ali družbena, se kaj kmalu sprevrže v laž. In koliko ljudi in gibanj poskuša prikriti svojo votlost z gostobesedjem, leporečjem, izumetničeno jezikovno večščino, s ponavljanjem obrušenih, nekoč delujočih in živih tirad, z jezikoslovnim formalizmom... Toda človek in skupnost, kadar sta v polnem ustvarjalnem zamahu, zajemata življenje s polno žlico. Tedaj ni jezikovne zavrtosti ali jezikovnega lepotečenja, ker vse, kar za-

Med drugim preberite

- NA TISOČE OTROK ČAKA NA VRTEC, str. 2
- PRAKSA ZAOSTAJA ZA PRIČAKOVANJI, str. 2
- UČITELJ MORA BITI SREDI ŽIVLJENJA, str. 3
- ZA BOLJŠO POVEZANOST IZOBRAŽEVANJA IN DELA, str. 4
- OBJAVE, str. 5
- VEDNO VEČ ZANIMANJA ZA VISOKOŠOLSKO DIDAKTIKO, str. 13
- KADROVSKA DEJAVNOST V OZD, str. 13

ljanje oguljenih fraz iz minule družbene akcije kot tudi baročno, demagoško in subjektivistično spreobračanje. Vendar je to drugo na obrobju našega zdajšnjega zemljevida resničnosti.

Materinščina živi pri nas na trdni gmočno — socialni podlagi in se vedno bolj razvejeno vzpenja v svet duhovnih moči. Z njimi, odprto in množično, nastaja besede, ki se smelo povezuje v naravne in z vsebino skladne besedne zveze, primerne tako za stvarni jezik kot za umetniško besedilo. Besedno zaporedje ni brez soka našega razvijajočega se življenja.

Kdor zna prebirati, lahko ugotovi, da je jezik natančna tehnika naše morale, celo več: utež, ki nezmotljivo meri neolepšano in tudi kje zakrito resnico. Zato je vsakršno razmišljanje o jeziku hkrati tudi spodbuda za takšno materinščino, ki bo onemogočala preveč razpuščene posamične osnaževalce jezika. Če se zave-mo, da je materinščina več, kot so besede, več kot pojmovne zveze, več kot samo jezikovne zakonitosti, torej več kot učbeniki slovenskega jezika, jezikovni slovarji, pravopisi, slovnice, jezikovni brusarji, stilni elementi ipd. ..., več kot pravilno ali napačno govorjena ali zapisana beseda, potem bo študij jezika, stila... uspešnejši. Vsak bo vedel, da je jezik njegova osebna in skupnostna vrednota. Jezik, je tiha, neizgovorjena intimna beseda, glasna javna beseda z udarno močjo, natančna strokovno-znanstvena govorica in brezmejna svoboda v umetniški izpovednosti.

Materinščina mora biti najdražja lastnina uporabljena z močjo osebnosti, gibanja, spoznanj, vizij... Jezik je živo telo ki ima močgane (smiselnost), sree (čustvenost), kri (pogonsko silo), okostje (slovnika, pravopisna in druga pravila) in kožo (vse tisto, kar daje jeziku enkratnost: melodijo, ritem, odnos do življenjskih pojavov). Če postaja takšen, vemo, da smo tudi sami takšni.

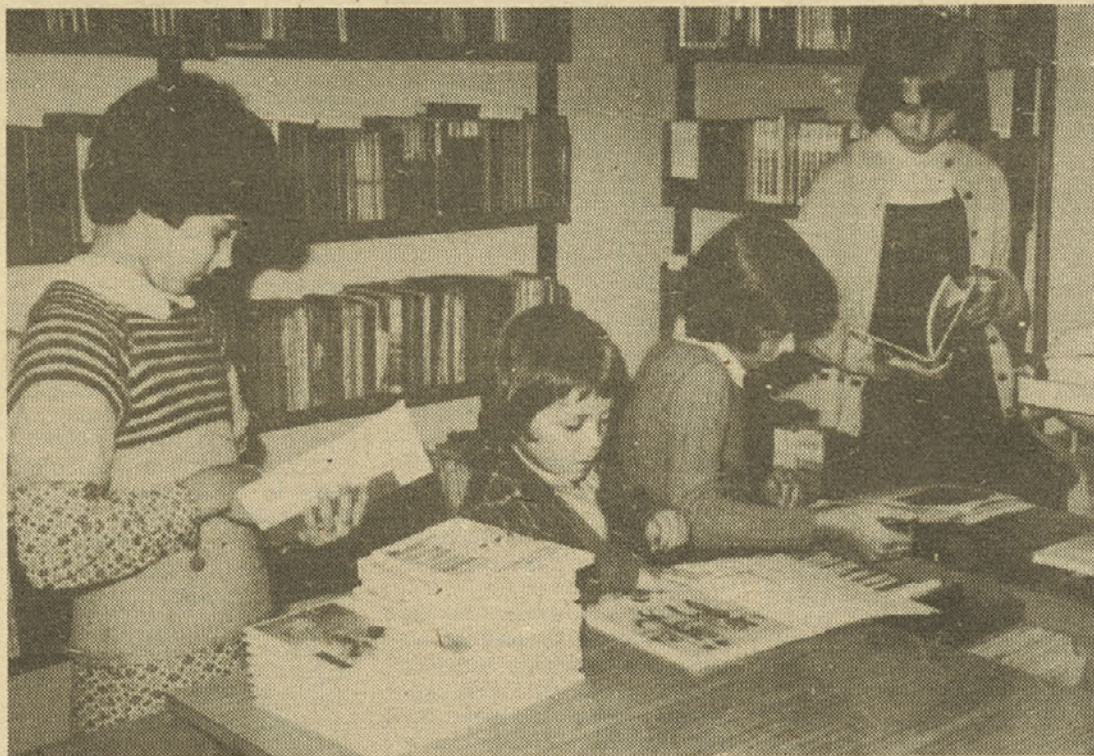
Iz takšnega pojmovanja materinščine sledi veliko praktičnih ocen in nalog. Poznavanje, spoštovanje in utrjevanje dogovorjenih jezikovnih pravil, ki pa seveda nimajo nadnaravne moči, da jih ustvarjalna moč žive besedne gmote ne bi nenehno spreminjala, je spricevalo naše

organizirane zavesti. Ni dvoma da so v šolah nosilci jezikoslovne vzgoje jezikoslovci. Za spoznavanje in oblikovanje vrednot, ki so v materinščini, pa mora skrbeti vse učno-vzgojno osebje. Vsak po svoje in na svojem področju: besedne umetnine niso razložljive zgolj s strokovnim izrazjem, naivno-smešno pa bi bilo, če bi izkustvene znanosti posredovali z literariziranim jezikom. Prav nerodno je, če kdo šari z revnim knjižnim jezikom, pri tem pa ostaja ta jezik votel (brez soli), prazen (odčustven) in življenjsko nepristen (parolarski). In ker je materinščina vrednota, ki je ne moremo zamenjati z ničimer drugim, z nobenim drugim jezikom, se je treba spoštljivo vesti do ljudi, ki v svojem govoru ohranjajo kakšne manj običajne prvine: diha narečij, odmrle besede, sledi svojega družbenega in poklicnega položaja, stopnjo starosti, črte ideološke pripadnosti itd. Tudi v tem je materinščina priča naše pestrosti in živosti. Z vsa ostrino pa se je treba bojevati proti brezbriznosti do jezika — materinščine. Zamiranje materinščine je napovedovanje smrti čistejšemu etosu ali človekovi kulturnosti, je ovira socialnemu razvoju in je upadanje nacionalne individualnosti, ki nas opredeljuje in povezuje s svetom.

Za konec: vsi velikani slovenskega genija (od prejšnjega stoletja: Prešeren, Levstik, Cankar, Župančič...) so si ostro izoblikovali svoj odnos do slovenskega jezika — materinščine. Za oživitve spomina naj navedem le dva odstavka iz Cankarjevega Kurenta. Razmerje do materinščine mu je bilo razmerje do usode svojega naroda. Optimistično vizijo prihodnosti je oblekel v te svetle besede: »Veseli ljudje bodo živeli tod; pesem bo njih jezik in njih pesem bo vrisanje.« Strah pred tem da bi slovensko ljudstvo izginilo, je padel vistem delu stemi pretresljivimi ritmično in stilno urejenimi stavki: »Ne daj mi dočakati, o Gospod, da bi se glasila tuja govorica po teh krajih! Ne daj mi dočakati, da bi storil suženj suženjsko smrt!«

Materinščina je torej več kot ogledalo: je naša svoboda, naša družbena vezanost, naš nacionalni prostor, naš zgodovinski korak.

FRANČEK BOHANEC

Knjiga vodi otroke k novim spoznanjem, doživetjem in vrednotam

beno in narodnostno zavest. Zato: naš odnos do materinščine je kazalnik naše osebne, družbene in narodnostne zavesti. Je netivo našega ravnanja, odločanja, prizadevanj. Skrb za lepo slovenščino, kot jo razodeva vsebina, o kateri smo razmišljali, se ne more omejiti samo negova-

ki jo je ustvaril. Torej je priča ustvarjalne moči posameznika in skupnosti.

In obrnjen: človeka, njegov etični svet, intelektualno prožnost, domišljijsko sproščenost, družbeno občutljivost in domoljubno navdušenje spoznamo po besedah, ki jih izgovarja. Že po

jema iz korenin, ne pozna načičkanosti ali navidezne formalne neoporečnosti. Nakita pa tudi ne potrebuje.

Zdaj opažamo oboje: moč besede, kadar sega v našo bit govori o našem delu, razvoju, novih možnostih, uveljavitvi naravnih pravic, in lažno, klisejsko ponav-

dogodki
novosti

Praksa zaostaja za pričakovanji

Kako smo pripravljeni na usmerjeno izobraževanje?

Ni mogoče reči, da je prezgodaj, prepozno pa tudi ne, za ugotavljanje, kako se pripravljajo na uvedbo usmerjenega izobraževanja v posameznih okoljih šole in organizacije združenega dela. Podatke o tem je skušal zbrati republiški odbor Sindikata delavcev vzgoje in izobraževanja in pri tem zaprosil za pomoč občinske odbore. Pripravam na usmerjeno izobraževanje je bila namenjena skoraj vsa seja republiškega odbora letošnjega 13. februarja. Člani republiškega odbora so primerjali ugotovitve, navedene v poročilih, izkušnje v svojih okoljih in opozorili na kopico vprašanj, ki so še vedno brez odgovora zato, ker marsikaj ni sistemsko rešeno.

Na vprašanje je odgovarjal direktor Zavoda SRS za šolstvo mag. Janez Sušnik, ki je poročal tudi o velikanskem delu, ki ga je opravil zavod pri strokovnih pripravah na začetek usmerjenega izobraževanja. Izoblikovani so predlogi novih učnih programov usmerjenega izobraževanja, strokovni svet pa je letošnjega januarja sprejel tudi dokument o vrsti in stopnji izobrazbe za učitelje skupne vzgojno-izobrazbene osnove, ki je rabil posebnim izobraževalnim skupnostim, ko so odločale o stopnji in vrsti izobrazbe za učitelje drugih predmetov. Šole bodo po tem dokumentu lahko ugotavljale, kakšne vrste učiteljev bodo potrebovale.

Modernejša učna tehnologija je eden pomembnih dejavnikov, ki naj bi pripomogli k boljšim uspehom sodobne šole. Pri tem imajo veliko vlogo specializirane učilnice, ki so jih začeli načrtovati že leta 1978. Prvič v šolski zgodovini so bili sprejeti predpisi, kako morajo biti učilnice opremljene, kakšna mora biti napeljava itn. Opravljeno je bilo veliko delo: posebna komisija je pripravila predlog potrebnega učnega prostora, opreme, učnih pripomočkov in seznam učil za naravoslovne predmete, obrambo in zaščito ter osnove tehnike in proizvodnje, zdaj jih bo ocenila komisija za standardizacijo.

Kot smo slišali na tej seji, tudi z učbeniki za skupno vzgojno-izobrazbeno osnovo ne bo težav. Sedem jih je že izšlo, razen treh pa vsa dela že tiskajo. Tudi za učbenike v drugem letu skupne vzgojno-izobrazbene osnove so podpisane pogodbe z vsemi avtorji.

Toliko torej o pripravi na republiški ravni, zanimiva pa postaja tudi »druga stran«: tam, kjer bo usmerjeno izobraževanje potekalo.

Med zadevami, ki vzmernirajo učitelje v šolah, so: informiranje, kadrovska problematika, materialne možnosti, študij ob delu, usposabljanje itn.

Začnimo pri prvi, ki je bila deležna pozornosti tudi na tej seji. Poročevalci iz občin ugotavljajo, da so vsi delavci na splošno premalo obveščeni. Ne vedo veliko o ciljih preobrazbe vzgoje in izobraževanja pa tudi posamezne rešitve so zanje neznanka. Ponekod so učitelje seznanjali s tem predstavniki organizacijskih enot Zavoda SRS za šolstvo, premalo pa so zvedeli učenci, starši in delegati v samoupravnih organih šol. Informacije med šolami in drugimi OZD se ne pretakajo, zato pa bo najbrž še več težav pri organiziranju proizvodnega dela in delovne prakse, usmerjanju vpisa itn. Na seji smo slišali tudi to, da celo učitelji premalo vedo o reformi, pritoževali so se, da so slabo obveščeni itn. Praksa kaže, da je to res — nekaj tudi zato, ker premalo berejo pedagoški tisk, saj je bilo o reformi veliko napisanega v reviji Vzgoja in izobraževanje v Prosvetnem delavcu in v dnevnem

nem tisku, izšla pa je tudi knjižica Usmerjeno izobraževanje, ki jo je izdala Delavska enotnost.

Na vprašanje, kje bo učitelj preveč in kje premalo, se je izoblikovalo kar veliko pestrih odgovorov. Ponekod zatrjujejo, da imajo primerno usposobljene učitelje (Ljutomer), iz Nove Gorice pa poročajo, da primanjkuje učiteljev za umetnostno vzgojo, osnove tehnike in proizvodnje, kar devet višjih medicinskih sester pa ne bo polno zaposlenih itn. Vse kaže, da bodo kar precejšnje težave pri zaposlovanju učiteljev, saj nekateri na matični šoli ne bodo polno zaposleni. Primanjkovalo bo učiteljev za nova predmetna področja: umetnostno vzgojo, osnove tehnike in proizvodnje in zdravstveno vzgojo. Zavod SRS za šolstvo, ki je pripravil in izpeljal že številne seminarje, je namenil učiteljem teh predmetov še posebno pozornost.

Neposredno s kadrovske problematiko je povezano tudi pomanjkanje prostora. Tudi s prostorom bo tako kot z učitelji: ponekod ga bo preveč, drugod premalo. Premalo predvsem tam, kjer odpravljajo periodični pouk. Pravijo, da so se dobro znašli v Celju, kjer jim pomagajo reševati prostorsko stisko tudi osnovne šole. V nekaterih občinah pomagajo šolam OZD, za katere bodo šole izobraževale. V Idriji se bodo sporazumeli z več OZD, da bodo pomagale zagotoviti prostore in opremo za praktični pouk.

O specializiranih — idealnih učilnicah je bilo že veliko napisanega, res pa je tudi to, da jih je precej v osnovnih, malo pa v srednjih šolah. Načrti so znani, obeti precejšnji. Vendar je že tako, da se v praksi ne uresniči vse tako, kot je predvideno. Že zdaj opozarjajo, da učilnice za fiziko, kemijo in biologijo ne bodo pravočasno opremljene in kaj malo je verjetno, da bodo pripravljene do začetka prihodnjega šolskega leta. Učitelji tudi dvomijo, kako bo z učbeniki, češ da niso preskušeni in da ni na voljo dovolj metodno-didaktičnega gradiva.

Več šol je sporočilo, da so za izvajanje proizvodnega dela in delovno prakso navezale stike z OZD, niso pa še sklenile ustreznih samoupravnih sporazumov. V razpravi pa smo slišali, da je pri tem še veliko nerešenega, glavice povzročajo financiranje tega dela, načrtovanje potreb po kadrih v OZD itn. Pomembno pa je, da počasi vendarle dozoreva spoznanje, da se je mogoče učinkovito izobraževati tudi zunaj šole.

Podoba razmer se oblikuje, od ugotavljanja le-teh do izboljšav pa je še precejšen korak. Sindikat bo izoblikoval stališča o vpisu v posamezne programe, spodbujal k razpravljanju o pogojih in izvedbi proizvodnega dela ter pomagal šolam pri samoupravnih organiziranosti in urejanju kadrovskih vprašanj. M. K.

Na tisoče otrok čaka na vrtec

Republiški komite o normativih za VVO in programu Zavoda SRS za šolstvo

Republiški komite za vzgojo in izobraževanje ter telesno kulturo je na seji letošnjega 17. februarja obravnaval predvsem dvojno vprašanje: pobudo mestne skupnosti otroškega varstva v Ljubljani za spremembo nekaterih normativov za delo v vzgojno-varstvenih organizacijah in delovni program Zavoda SRS za šolstvo za leto 1981.

Pobuda, ki jo je poslala mestna skupnost otroškega varstva v Ljubljani republiškemu komiteju po sklepu svoje skupščine in skupščini ljubljanskih občinskih skupnosti otroškega varstva, vsebuje predlog, da se uvede postopek za spremembo in dopolnitev zakona o vzgoji in varstvu predšolskih otrok, ki je bil sprejet pred letom dni. Tedaj je bilo veliko razprav o normativih, pri pripravi zakona pa je bilo tudi dovolj možnosti za uskladitev meril s pedagoškimi normativi in stvarnimi potrebami. Zato zahteva po spremembi zakona po enoletnem obdobju presenčenja. Kaj je vodilo predlagatelje te pobude?

Začaran krog želja in možnosti

S skupščine PIS za pedagoško usmeritev

Skupščina Posebne izobraževalne skupnosti za pedagoško usmeritev je 12. 2. 1981 na seji, ki jo je vodil njen predsednik Jadran Maček, razpravljala o novih vzgojno-izobraževalnih programih, skušala uskladiti želje in možnosti glede letošnjega vpisa v prvi letnik in sprejela nekatere samoupravne sporazume in dogovore, ki urejajo družbeno-gospodarske odnose na tem področju.

Skupščina je imenovala nov strokovni svet, katerega kandidatno listo je pripravila Republiška konferenca SZDL po tem, ko so nekateri člani prejšnjega sveta zaprosili za razrešitev zaradi preobremenjenosti in podobnih razlogov. Za novega predsednika strokovnega sveta je bil izvoljen Peter WINKLER, za namestnika pa Mladen TANCER.

Pri obsežnem dnevnem redu (17 točk) se je razprava ustavila največ časa pri dveh točkah: pri novih programih in pri obsegu letošnjega vpisa v prvi letnik v posameznih sredščinah.

Kot pri drugih usmeritvah so tudi v pedagoški usmeritvi v zadnjem obdobju pospešeno pripravljali nove vzgojno-izobraževalne programe za srednje usmerjeno izobraževanje. Strokovni svet PIS za pedagoško usmeritev je poslal osnutke programov v mnenje strokovnemu svetu SRS za vzgojo in izobraževanje; osnutke pa so dobile tudi konference delegacij, da bi o njih lahko povedale svoje mnenje šole. Rok, ki so bili seveda zelo kratki, saj morajo biti vsi programi v najkrajšem času izoblikovani, da bodo učenci in javnost pravočasno seznanjeni z vpisom v srednje izobraževanje po novem.

Skupščina posebne izobraževalne skupnosti tokrat še ni dokončno sprejela novih programov, ampak jih je sprejela šele kot predlog, h kateremu naj bi poslali konkretne dopolnitve in spreminjavalne predloge uporabniki in izvajalci izobraževanja — in to v najkrajšem času. V tem času bodo programi usklajeni tudi z mnenjem strokovnega sveta SRS za vzgojo in izobraževanje, tako da jih bo skupščina lahko dokončno obravnavala na prihodnji seji, ki bo predvidoma 28. 2. 1981.

V razpravi se je pokazalo, da bo treba zavzeti enotno stališče tudi do posameznih temeljnih vprašanj, glede katerih se danes mnenja razlikujejo. Tako smo v razpravi slišali, da niti izvajalci na vzgojiteljskih šolah niti uporabniki — vzgojno-varstvene or-

ganizacije niso zadovoljni s sedanjim skrcenim štiriletnim programom, češ da ne zagotavlja dovolj strokovne izobrazbe. Drugi se zavzemajo za štiriletno programe kot stvarnost, ki jo zahtevajo zdajšnje okoliščine, vendar pa je treba čimprej pripraviti tudi izobraževanje vzgojiteljev na obeh pedagoških akademijah, torej na ravni višjega izobraževanja. Ta program bi na začetku izvajali v obliki izobraževanja ob delu in iz dela.

Bolj zapletena, ujeta v začarani krog želja in možnosti, pa je bila razprava o obsegu vpisa in številu oddelkov prvega letnika v prihodnjem šolskem letu na posameznih šolah. Skupno, za vse republike določeno število rednih oddelkov prvega letnika je, po načrtu Izobraževalne skupnosti Slovenije, 41. Samo za toliko oddelkov ima posebna izobraževalna skupnost zagotovljenega denarja. Tega števila niso dobili na temelju proučenih potreb po pedagoških delavcih, temveč deduktivno, ko so na tem področju skušali uresničiti načelo, naj bi se letos 70 odstotkov mladih vpisalo v proizvodne usmeritve in samo 30 odstotkov v neproizvodne.

Skrceno število prvih letnikov pedagoške usmeritve bo, vsaj v nekaterih sredščinah, zarezalo v živo posamezne vzgojno-izobraževalne organizacije, morda celo njihovo naravno rast in delovanje. Zato gredo želje navzkriž z določenim obsegom vpisa. Čeprav je bilo v tem že precej usklajevanja, v teh okoliščinah na posameznih območjih še niso našli skupne besede. To se je videlo tudi v razpravi na skupščini: delegati so v skladu z navodili svoje »baze« vztrajali pri večjih zahtevah, nihče med njimi ni imel pooblastila, da bi lahko od njih odstopal. Očitno bo treba nadaljevati z usklajevalnim postopkom.

Razprave o obsegu vpisa in številu oddelkov prvega letnika pedagoške usmeritve so imele grenak priokus. Ker niso ugotovljene stvarne kadrovske potrebe posameznih območij, ki bi morale biti merilo pri določanju vpisa, manjka za odločitev dokumentacija, ki bi bila za vsakogar sprejemljiva. Zato se vsak poteguje kot ve in zna za večje število oddelkov (geslo »otroci so naše največje bogastvo« je še »posodobljeno«), nihče pa ni povsem prepričan, da je letošnje krčenje vpisa res povsem skladno s potrebami tega področja in celotnega družbenega razvoja.

Dolgotrajna razprava o družbeno in strokovno zelo občutljivi, drugi poudarjajo predvsem varstvo, ki ima skromnejše zahteve (koliko otrok mora biti v varstvu pri strokovno neusposobljenih osebah, ker zanje ni prostora v vrtcih!). Oba tabora sklepata kompromise in imata različne poglede na zadeve. Tudi na tej seji republiškega komiteja smo slišali nasproten glas: po mnenju skupnosti vzgojno-varstvenih organizacij ni treba spreminjati normativov, ki jih določa zakon. Predlog skupnosti otroškega varstva je naletel torej takoj na nasproten predlog izvajalcev.

Skupnosti otroškega varstva ljubljanskih občin so sprožile še drugo vprašanje: Ker je zakon znižal obseg neposrednega vzgojnega dela z otroki pri vzgojiteljih na 30 ur, v Ljubljani pa so na primer medicinske sestre pediatrične smeri delale z otroki tudi po 38 in celo 42 ur tedensko, so se le-te po izidu zakona začele seveda po njem ravhati — vendar so zakon vzele zelo dobesedno (vprašanje, postavljeno na seji: kadar vzgojiteljica varuje otroke, ki spijo, ali lahko štejemo to za neposredno vzgojno delo z otroki?). Ker je 42-urni tednik za vse obvezen, je treba najprej v vzgojno-varstvenih organizacijah proučiti organizacijo dela in najti pravo razmerje med vzgojnim delom in drugimi opravili, hkrati pa zagotoviti potreben čas tudi za pripravo na vzgojno delo, za delo s starši, za lastno izpopolnjevanje in podobna opravila.

J. V.

Na seji republiškega komiteja smo slišali nasproten glas: po mnenju skupnosti vzgojno-varstvenih organizacij ni treba spreminjati normativov, ki jih določa zakon. Predlog skupnosti otroškega varstva je naletel torej takoj na nasproten predlog izvajalcev.

Skupnosti otroškega varstva ljubljanskih občin so sprožile še drugo vprašanje: Ker je zakon znižal obseg neposrednega vzgojnega dela z otroki pri vzgojiteljih na 30 ur, v Ljubljani pa so na primer medicinske sestre pediatrične smeri delale z otroki tudi po 38 in celo 42 ur tedensko, so se le-te po izidu zakona začele seveda po njem ravhati — vendar so zakon vzele zelo dobesedno (vprašanje, postavljeno na seji: kadar vzgojiteljica varuje otroke, ki spijo, ali lahko štejemo to za neposredno vzgojno delo z otroki?). Ker je 42-urni tednik za vse obvezen, je treba najprej v vzgojno-varstvenih organizacijah proučiti organizacijo dela in najti pravo razmerje med vzgojnim delom in drugimi opravili, hkrati pa zagotoviti potreben čas tudi za pripravo na vzgojno delo, za delo s starši, za lastno izpopolnjevanje in podobna opravila.

Razprava je strnila predloge v sklep, da bo dovolj samo sprememba pravilnika, ki razlaga normative za vzgojno delo v vzgojno-varstvenih organizacijah.

V razpravi o delovnem programu Zavoda SRS za šolstvo za leto 1981 so člani republiškega komiteja poudarili, da je predloženi načrt zahteven, obsežen, pa tudi smotno sestavljen, saj omogoča pregled nad premiki, ki jih zavod načrtuje v tem letu na posameznih področjih vzgoje in

izobraževanja. Vedno bo očitno pa je, da je treba bolj povezati in uskladiti razvojno proučevalno in nadzorno-svetovalno delo znotraj zavoda z njegovimi enot, nujno pa je tudi uskladiti načrt dela zavoda z načrtom pedagoškega inštituta.

Pri izvajanju načrta bo treba upoštevati prednostne razvojne naloge, ki izhajajo iz same reforme. Pri razvijanju osnovnih šol naj bi bila prizadevanja strokovnih služb usmerjena nadaljnemu razvoju celostne nevspešne osnovne šole in celotnega osnovnega šolstva tako, da bi vsaka osnovna šola uresničila čim več sestavin celodnevne osnovne šole.

Za uresničenje sprejete snove srednjega usmerjenega izobraževanja so sicer potrebni nadaljnje oblikovalni učni programi, priprava učbenikov in učiteljev. Vendar bi za reformo nujno opraviti še nekatere druge razvojne naloge, saj moramo iskati na primer nove možnosti za organizacijo vzgojno-izobraževalnega dela, zagotoviti hitrejšo rast njegove kakovosti, izoblikovati zamise strokovnih služb v organizacijah za usmerjeno izobraževanje, izdelati smernice za načrtovanje vzgojno-izobraževalnega dela, izvajanje programov, usposabljanje učiteljev za usmerjanje učencev med izobraževanjem in opredelili obveznosti šol pri izvajanju programa proizvodnega dela in delovne prakse učencev.

Zavod SRS za šolstvo se mora ob načrtovanih in drugih nujnih nalogah izoblikovati v učinkovito strokovno razvojno službo, ki se bo lotela prednostnih razvojnih nalog v povezavi z izobraževalnimi skupnostmi, uporabniki in izvajalci izobraževanja ter drugimi družbenimi dejavniki. Napredek vzgoje in izobraževanja, ki mu je taka služba namenjena, pa bo tudi merilo za njeno družbeno veljavo in vrednotenje uspešnosti njenega dela. J. V.

Kritično in odgovorno

Pospešeno delo strokovnega sveta SRS za vzgojo in izobraževanje, ki je v zadnjih mesecih obravnaval vzgojno-izobraževalne programe za srednje usmerjeno izobraževanje, se na tem področju naglo končuje, saj vemo, da bodo te programe še februarja sprejemale posebne izobraževalne skupnosti.

Potem ko so člani strokovnega sveta obravnavali poročila o delu posameznih skupin, ki so pripravljale programe, in posvetili pozornost posameznim načelnim vprašanjem, so se že na dveh »maratonskih« sejah zvrstile pripombe in predlogi k posameznim vzgojno-izobraževalnim programom posebnih izobraževalnih skupnosti.

Na zadnji seji so kritično in odgovorno obravnavali vzgojno-izobraževalne programe PIS za kemijo, farmacijo, gumarstvo in nekovine PIS za gradbeništvo, PIS za lesarstvo in druge. To je druga in hkrati zadnja zbirka vzgojno-izobraževalnih programov za srednje usmerjeno izobraževanje; obravnavali so še »zdržena stališča«, pripombe in ugotovitve.

Čeprav je bilo opravljeno veliko delo in kjub trudu številnih strokovnjakov mnenja še vedno niso usklajena. Še vedno je precej nesporazumov, dvomov in različnih pogledov na zadeve. Strokovni svet bo izoblikoval mnenja o posameznih programih, ponovno pa bo proučil predlog stališč do »Analize predmetnikov iz predlogov programov srednjega izobraževanja in pregleda programskih jeder« in »Analize predmetnikov in obsega vključenosti skupne vzgojno-izobrazbene osnove iz predlogov skrajšanih programov.«

Dolgotrajna razprava o družbeno in strokovno zelo občutljivi

vih vprašanjih je med drugimi poudarila že zdavnaj znano stališče strokovnega sveta, da je treba pri vseh spornih vprašanjih upoštevati izhodišče, opredeljeno v zakonu o usmerjenem izobraževanju. Tokrat so razpravljavci namenili posebno pozornost trajanju in vsebini izobraževanja za širok profil. Gre predvsem za proizvodno delo in delovno prakso. Člani strokovnega sveta so podprli predlog, naj bodo programi enotni. Izobraževanje naj zajema dve stopnji: šola naj izobrazi za začetek dela, nadaljnje izobraževanje pa naj kot usposabljanje ali pravnistično prevzame organizacija združenega dela. Proizvodno delo naj bi se torej oblikovalo kot program usposabljanja. Razpravljavci so se strinjali, da mora trajati izobraževanje vseh programih enako dolgo. Poudarili so še, da bo treba skupščinam PIS pripraviti izdelano delo na usposabljanje pravnikov.

V razpravi smo slišali različna mnenja o poklicnih nazivih, ob koncu pa so se člani strokovnega sveta strinjali: naziv smeri naj bo po končanem šolanju hkrati strokovni naziv poklica.

Ob številnih smereh in še številnejših novih poklicih, ki se pojavljajo, so razpravljavci poudarili, da zagotavlja izbira del programa diferenciacijo učencev in ne delitev programov na smeri.

Člani strokovnega sveta sprejeli tudi predlog sklepa o načinu določanja učbenikov drugega učnega gradiva in poročilo strokovnim svetom PIS, kako naj to gradivo pripravijo. T. D.

Učitelj mora biti sredi življenja

Seminarja za učitelje samoupravljanja s temelji marksizma

Mladi med ideali in stvarnostjo

Seminarja za učitelje predmetnega področja samoupravljanja s temelji marksizma se je kot gost udeležil **France Popit**, predsednik CK ZK Slovenije. Udeležencem je odgovarjal na vprašanja o aktualnem družbenopolitičnem in gospodarskem dogajanju in o naših načrtih za prihodnje. Pogovor je nanesel tudi na vzgojno vprašanje, na usposabljanje mladitve za samoupravljanje.

France Popit je dal priznanje učiteljem STM za pionirsko vlogo, kiso učitelji pri tem, da se je to predmetno področje uveljavilo v družbi in si pridobilo ugled. Katere so glavne, temeljne naloge samoupravljanja s temelji marksizma?

Mladi naj bi dojele vlogo delavskega razreda in delovnega človeka v družbi ter s svojo dejavnostjo pripomogli, da bi se uresničila. Žalše pa mnogi mladi delavci, ki prihajajo iz srednjih in visokih šol v organizacije združenega dela, premalo poznajo vsa ta vprašanja in niso dovolj usposobljeni za samoupravljaljske naloge.

Zivljenja ne smemo gledati samo skozi načela, ne da bi videli hkrati dejavnost. Mnogo tega, kar je zapisano v ustavi in zakonu o združenem delu, še ni stvarnost, ampak daljnji cilj. Mladi si morajo prizadevati, da bodo ti cilji uresničeni, ne smejo pa idealizirati stvarnosti, ker bodo sicer razočarani. Dobro morajo spoznati stvarnost, da jo bodo lahko spreminjali.

Učitelj mora stati sredi življenja in iz življenja mora črpati vsebino za predmet samoupravljanja s temelji marksizma. Reformirana šola mora delovati sredi družbenega življenja, saj to od nje pričakuje.

Zaradi pomena, ki ga imata vzgoja in izobraževanje v naši družbi, se zavzemamo, da bi zanju namenili večji delež narodnega dohodka kot doslej. Ne moremo utrditi in razvijati gospodarstva na nekvalificiranem delu, temveč na znanju in strokovnosti. Rod mladih, ki se zdaj šola, bo prehodil v leto 2000 sredi najbolj ustvarjalnega dela. Na to ne

smemo pozabiti, ko izobražujemo, pa tudi ne tedaj, ko vrednotimo družbeni pomen izobraževanja.

V prihodnje bomo morali poskrbeti za mlade, ki končajo šolanje, da bodo našli ustrezno zaposlitev. Bati se je treba nasprotovanj tistih, ki nimajo ustrezne izobrazbe, pa se bodo morali umakniti sposobnejšim. Morda niti ni tako nujno, da mladistvo kovnjaki takoj na začetku dobijo delo, ki povsem ustreza njihovi strokovni izobrazbi; pomembno je, da se zaposlijo v svoji stroki, se živijo v delu in v njem napredujejo, pa čeprav bodo ustrezna mesta zasedli šele, ko bodo izpraznjena.

Sklepne misli pogovora, pri katerem sta sodelovala tudi dr. Emil Rojc in Stane Kranjc, so bile namenjene pripravi na usmerjeno izobraževanje. Neposredne priprave se na republiški ravni končujejo, zdaj se jih bomo morali temeljito lotiti še v vsaki vzgojno-izobraževalni organizaciji. Organizacije za usmerjeno izobraževanje in proizvodne organizacije se bodo morale povezati, ter pripraviti vse potrebno za vpis in sprejem učencev v prvi letnik, še posebno pa za uvajanje novih vzgojno-izobraževalnih programov.

J. V.

Vzgoja samoupravljalcev in skrb celotne družbe

Seminar za učitelje predmetnega področja samoupravljanja s temelji marksizma. Okrogla miza o delovnih izkušnjah, problemih in načrtih za usposabljanje mladih samoupravljalcev. Udeleženci: skupina učiteljev STM. Pogovor usmerjajo pedagoški svetovalci za to predmetno področje — demokratsko in taktno, po načelih samoupravljanja. Kot je bilo pričakovati, je bila razprava živahna. Udeleženci sodelujejo odkrito, zavzeti so za stvar in kritični. Tako so pač učitelji tega predmetnega področja, ki vzgajajo in usposablajo mlade za samoupravno demokracijo, za kritično presojanje stvarnosti in njeno spreminjanje. Kaj je privrelo v tej razpravi na dan, kakšne dobre in slabe izkušnje so se nabrale v teh letih pri pouku STM na srednjih šolah, kaj bi bilo treba izpopolniti za uspešnejše usposabljanje mladih za samoupravno in politično delovanje?

V prvem obdobju po uvedbi predmeta samoupravljanja s temelji marksizma v srednje šole so imeli učitelji tega predmeta več opore v vodstvih šol in zunanjih družbenih dejavnikih. Zdaj pa skrbijo za izvajanje programa — za pouk in samoupravljaljsko prakso. Delo je vedno bolj zahtevno, bolj kot pri predmetih, ki ostajajo v mejah določenih strok. STM je interdisciplinaren predmet. Program zahteva sociološke, ekonomske, filozofske, politološke in druge vidike družbene stvarnosti in družbenega razvoja. Učenci pričakujejo od učitelja strokovno odgovor na aktualna gospodarska in politična vprašanja, pri čemer iščejo razlago za primere, ki se načela in praksa razlikujeta, nanj se obračajo tudi tedaj, kadar pri svoji samoupravljaljski praksi doživljajo razočaranja in kadar rešujejo druga temeljna vprašanja pri oblikovanju svojega pogleda na svet in družbo.

Kaj vse mora učitelj vedeti in znati

Če hoče biti učitelj na vseh teh področjih »doma«, se mora nevarno izobraževati, mora biti na tekočem z dogajanjem pri nas in v svetu. Za to ne zadošča površno branje dnevnega časopisa, kolegi so učitelju očitati: branje časopisa pa ja ni delo! Za aktualno gradivo in temeljne priroke, ki jih potrebuje to predmetno področje, že zmanjkuje denarja v šolski blagajni.

Nenehno samoizobraževanje, zahtevne vsebinske in metodične

priprave, da lahko približas teme mladostnikom in prebujas v njih zanimanje za družbeno vprašanja, ter skrb za samoupravljaljsko prakso — te naloge učiteljev STM dopolnjujejo dodatne funkcije, povezane s predmetnim področjem ali pa tudi ne. Kolegi jim radi nalagajo zadolžitve, češ: vi ste »specialisti« za politična in samoupravna vprašanja, od vas sploh ne pričakujemo, da boste rekli »ne«.

Zahtevnost in obsežnost dela je eden izmed glavnih razlogov, da odhajajo učitelji v druge poklice. V prvih petih letih po uvedbi tega predmeta je kar dve tretjini učiteljev odšlo drugam.

Mnogi so se na tem področju samo preskusili, nato pa so se vrnili v mirnejše vode svojega predmeta. Kar dvajset različnih »profilov« je med učitelji tega področja.

V razpravi je prišlo na dan tudi vprašanje: kateri učitelji so strokovno najbolj primerni za to področje ob njegovi zdajšnji interdisciplinarni zasnovanosti. Nekateri družboslovne stroke imajo gotovo prednost pred drugimi. Iz fakultete za sociologijo, politične vede in novinarstvo prihajajo za to področje posebej usposobljeni učitelji. Po dosedanjih izkušnjah pa so se najbolj izkazali tisti, ki imajo potrebno strokovno znanje in ga nenehno dopolnjujejo, hkrati pa so tudi dobri metodiki in pedagogi.

Strokovnost ni vse! Odločilnega pomena je poleg nje ter družbenopolitične aktivnosti prav to, da znaš približati mladim vsa ta

vprašanja, spodbuditi njihovo vedoželjnost, kritično misel, dejavnost in zavzetost. Samo tedaj gre obravnavati posameznik tem v samo življenje, učni proces pa postane skupna ustvarjalna dejavnost, ki oblikuje mlade osebnosti. So vsi učitelji STM taki? Tega ne moremo pričakovati, saj bi bilo neskladno s stvarnostjo. Gotovo pa je med njimi veliko zavzetih in zagnanih, čeprav so vmes tudi taki, ki po najboljših močeh samo izpolnjujejo svojo učno obveznost pri tem predmetu.

Oblikovanje mladih samoupravljalcev

Kako se mladi vključujejo v pouk in samoupravljanje, koliko so odkriti in sproščeni pri svojih razmišljanjih? Kot pravijo učitelji, so učenci od njih zelo odkriti in si upajo potožiti tudi svoje razočaranja, kadar njihova neposrednost, kritičnost ali pa zaletavost naletijo na hudo obsodbo z višine avtorske pedagogike.

Učitelj STM jih zna poslušati, jim svetovati, včasih pa tudi pripomore, da se zadeve uredijo. Največkrat samo svetuje učenec, kako naj sami uredijo morebitne spore, saj se morajo navaditi samostojno reševati ovire in težave.

Vsi učenci seveda niso družbeno in samoupravno dejavni. Nekdo je rekel, da je glede tega v oddelkih podobno kot v zbornicah: največkrat je le peščica tistih, ki »vlečejo« večino funkcij in dodatnih obveznosti.

Včasih imajo učenci slabo podlago iz osnovne šole, kot bi temeljni pojmi o družbi in samoupravljanju ne bili utrjeni. Očitno bo treba bolj povezati osnovno in srednje izobraževanje. K temu bi prispevala tudi srečanja učiteljev predmetov STM in družbeno moralne vzgoje.

Pri STM praviloma ni negativnih ocen. Učenci morajo obvladati temeljno znanje iz progra-

ma, pomembna pa je tudi njihova samoupravna dejavnost in njihovo samoupravno obnašanje. Napak pa bi bilo, če bi pri ocenjevanju tega predmeta upoštevali tudi sestavine, ki sodijo pod oceno iz vedenja. Učeneec je v enem dnevu petkrat drugačen, je poudaril eden izmed razpravljalcev. V mladostništvu obnašanje je mladostna neugnanost, so sadovi dosedanjega osebnostnega zorenja, družinske, šolske in celotne družbene vzgoje. Pri ocenjevanju STM je torej treba upoštevati cilje in zahteve tega predmeta.

Kako izpopolniti teorijo s samoupravljaljsko prakso?

Samoupravljaljska praksa pomembno bogati in dopolnjuje samoupravno teorijo. Oblike, ki največ obetajo, so: razvita samoupravljaljska praksa na šoli, zlasti v razredni skupnosti in pri prostostanskih dejavnostih — ob primerni mentorski pomoči učiteljev, pogovori s samoupravljalci v organizacijah združenega dela in krajevnih skupnostih, z delegati, z vodstvi družbenopolitičnih organizacij in z drugimi o aktualnih vprašanjih, izkušnjah in težavah, ki jih rešujejo. V prihodnje bo treba povezovali samoupravljaljsko prakso s proizvodnim delom in z delovno prakso učencev, da bodo hkrati z delovnimi izkušnjami pridobivali tudi znanje iz samoupravljanja.

Mlade bi morali bolj načrtno usposabljalati tudi za javno nastopanje, za vodenje razprav, za delegatske funkcije in delo s skupinami. Dobiti bi morali več znanja o metodah družbenopolitičnega in samoupravnega delovanja ter o skupinski dinamiki.

Oblikovanje mlade samoupravljaljske osebnosti je proces, h kateremu pomembno pripomore celotno izobraževanje. K temu družbenemu zorenju prispevajo tako ali drugače vsi uč-

telji; zato je vzgoja mladih samoupravljalcev skrb celotne šole pa tudi vse družbe.

Več podpore in spodbude

Učitelje STM čaka v usmerjenem izobraževanju obilo dela. Taka je narava tega predmetnega področja pa tudi sami so zaradi pripadnosti temu področju venomer pripravljeni iskati nove možnosti in oblike dela, čeprav segajo njihove obveznosti v njihov prosti čas.

Zahtevnost obseg in sadove njihovega dela bi morali bolj upoštevati tudi pri nagrajevanju. Merila za nagrajevanje po delu,

ki ne bi upoštevala teh sestavin, ne bi spodbujala k zavzetosti in ustvarjalnosti pri delu, ampak bi ju postopno hromila.

Tega pa ne smemo dopustiti, in če hočemo, da se bo to predmetno področje razvijalo, čeprav so razpravljalci povedali, da je bolj pomembno kot dinar to, da okolje in širša družba spoštujeta in podpirata njihova prizadevanja ter jim pomagata k večji uspešnosti. Ta jim je tudi poglavitni cilj. Zato so ob koncu razprave za okroglo mizo poudarili, naj bi bilo težišče prihodnjega seminarja tudi na metodiki tega predmetnega področja in na uporabi izsledkov sodobne didaktike.

JOŽE VALENTINČIČ

Učinkovito strokovno izpopolnjevanje

Center za družbenopolitično izobraževanje pri Fakulteti za sociologijo, politične vede in novinarstvo v Ljubljani je s sodelovanjem Zavoda SRS za šolstvo tudi letos poskrbel za strokovno izpopolnjevanje učiteljev samoupravljanja s temelji marksizma.

Seminar je bil organiziran v dveh skupinah. Iz organizacijskih razlogov sta bili obe skupini v Ljubljani. Prva skupina je imela seminar od 19. do 22. januarja, druga skupina pa od 2. do 5. februarja 1981. Štiridnevno delo v skupini je bilo utrudljivo zaradi zgoščenega programa in zelo aktivnega dela udeležencev. Kljub temu so bili učitelji zadovoljni z vsebino in organizacijo seminarja.

Kar zadeva vsebino, so učitelji na seminarju zvedeli veliko novosti, obogatili so svoje strokovno znanje in se idejno usposabljali. Vsi dosednji seminarji so bili vsebinsko zasnovani tako, da so dopolnjevali in poglobljali učiteljevo temeljno strokovno znanje; pri tem so izhajali iz temeljnih vsebin predmetnega področja. Učitelj se je na takih seminarjih tudi idejno oblikoval in usposabljal za uresničevanje nalog socialistične samoupravne vzgoje. Vsebinska dosedanjih seminarjev je bila obogatena tudi s predavanji iz didaktike in specialne metodike predmetnega področja. Po šestih letih skrbnega strokovnega izpopolnjevanja v seminarjih in drugih organiziranih oblikah dela in še posebej samoizobraževanja je bil to prvi seminar, na katerem smo prešli na aktualizacijo znanja z novjšimi dosežki in podatki iz domnevo, da učitelji obvladajo potrebno temeljno znanje.

Pokazalo se je, da je to res, saj so učitelji zavzeto sodelovali v razpravah o vsebinskih vprašanjih. Prav zaradi tega, ker so na seminarju dobili, kar potrebujejo, in dopolnili vrzeli v znanju, lahko rečemo da je bil seminar uspešen. Takih seminarjev si še želijo. Čeprav so bile poudarjene vsebine iz samoupravljanja, so učitelji že na tem seminarju slišali, kako naj bi bilo zasnovano

uresničevanje učnega načrta za temelje marksizma, dobili so koristne didaktično-metodične napotke za drugačno delo, kot je tako imenovani »šolski marksizem«. Prihodnji seminar bo namenjen usposabljanju učiteljev za uresničevanje vsebin novega učnega načrta za temelje marksizma, ki ga bomo uvajali v vzgojno-izobraževalni proces v naslednjem šolskem letu (1981/82). Po predlogu dr. Majerja naj bi bil seminar vsebinsko na dveh ravneh. Učitelji bi se strokovno izpopolnjevali za uresničevanje vsebin učnega načrta (na visokošolski ravni) in didaktično-metodično, kako te vsebine uresničevati v vzgojno-izobraževalnem procesu z udeleženci izobraževanja in usposabljanja. Učitelji so v razpravah predlog podprli in ga sprejeli.

Namesto predavanja o uresničevanju samoupravljaljske prakse, o smotrih, metodah in lestvicah ocenjevanja pri predmetnem področju samoupravljanja s temelji marksizma so bile organizirane pannelne razprave za okroglimi mizami. Udeleženci so opozorili na probleme, pomanjkljivosti pa tudi pozitivne izkušnje in sprejeli več sklepov za boljše delo in uresničevanje celotne marksistične zasnovanosti vzgoje in izobraževanja ter uresničevanje smotrov predmetnega področja. V plenarni razpravi so udeleženci razpravljali še o drugih vprašanjih.

Z željo, da bi iz učnega gradiva, ki je v rabi, oblikovali čim boljše učbenik za samoupravljanje, je avtor gradiva dr. I. Kristan odgovarjal učiteljem na vprašanja o učbeniku in razpravljal z njimi o številnih vprašanjih. Kolikor bo to mogoče, bo upošteval njihove želje in predloge.

Učitelji so na seminarju dobili nekaj gradiva (nekaj ga bodo še prejeli). Priznanje za pionirsko delo, ki jim ga je izrekel France Popit, pa jim bo spodbuda za nadaljnje ustvarjalno delo in uveljavljanje predmetnega področja v vzgojno-izobraževalnem procesu.

JOŽICA SELAKOVIČ

usmerjeno izobraževanje

Republiški družbeni svet za vzgojo in izobraževanje o nekaterih temeljnih vprašanih reforme

Republiški družbeni svet za vzgojo in izobraževanje je na začetku svojega mandatskega obdobja dne 5. 2. 1981 ponovno izvolil za svojega predsednika dr. **Emila Rojca**, za sekretarja pa Milana Marušiča. Svet je določil program dela za leto 1981, nato pa obravnaval tri vprašanja, ki so temeljnega pomena za uresničevanje zasnov usmerjenega izobraževanja: uveljavljanje političnega izobraževanja in vzgoje, uvajanje proizvodnega dela in delovne prakse učencev ter merila za vključitev in napredovanje učencev v srednjem izobraževanju.

V delovnem načrtu republiškega družbenega sveta za vzgojo in izobraževanje za leto 1981 je predvidena obravnavanje nekaterih drugih vprašanj, ki zahtevajo poenotenje in opredel-

Politehnično izobraževanje in vzgoja

Posvetovanje o politehnični vzgoji in izobraževanju za ustvarjalno delo in samoupravljanje, ki je bilo oktobra na Otočcu, je razčlenilo poglede na to področje ter izoblikovalo stališča in sklepe, kako uveljaviti zamisel o politehničnem izobraževanju in vzgoji tudi v usmerjenem izobraževanju. V skladu z načeli politehničnega izobraževanja in vzgoje mora šola slediti znanstvenim, tehnološkim in družbenim dosežkom, uglašena z naprednimi družbenimi težnjami. Krepi mora ustvarjalnost, razvojno in raziskovalno dejavnost mladih in prispevati k napredku tehnične kulture.

Politehnično izobraževanje in vzgoja morata postati sestavni del celotnega vzgojno-izobraževalnega sistema, bistvena prvina nenehnega izobraževanja in vzgoje ter temelj za spodbujanje in razvijanje delovnih in ustvarjalnih sposobnosti vseh udeležencev vzgojno-izobraževalnega procesa.

V razpravi, ki je sledila poročilu pedagoškega inštituta o navedenem strokovnem posvetovanju, je bila poudarjena misel, da politehnizacija naše šole ni v nasprotju z njeno humanistično usmerjenostjo, čeprav očitajo nekateri kritiki, nasprotno. Resnica je, da se humanistična in politehnična usmerjenost pri vzgoji in izobraževanju dopolnjujeta in bogatita. S politehničnim izobraževanjem širimo temelje splošne izobrazbe in oblikujemo vsestranskega, vsekakor pa tudi delovnega človeka.

S politehničnim izobraževanjem in vzgojo postaja delo nepogrešljiva sestavina vzgojno-izobraževalnega procesa. V delu se odkrivajo in razvijajo učenceve sposobnosti in nagnjenja. Zato je pomembno, da uresničujemo zamisel o politehnični vzgoji že v osnovni šoli, v razmerah, ki jih najbolj omogoča celodnevna osnovna šola. Tedaj bo tudi usmerjanje v poklic in življenjsko področje dela lažje in bolj demokratično, kot če bi v ta namen uporabljali administrativna sredstva ali tehnokratska merila.

Šolske delavnice — da ali ne?

Razprava o izvajanju programa proizvodno tehničnega področja, o organizaciji proi-

tevnosti. Mednje sodijo zlasti: nadaljnje uveljavljanje samoupravnih družbenoekonomskih odnosov in delegatskega sistema na področju vzgoje in izobraževanja, samoupravna organiziranost vzgojnoizobraževalnih organizacij v usmerjenem izobraževanju, uresničevanje družbenega dogovora o enotnih temeljih za razvrščanje poklicev in strokovne izobrazbe ter uveljavljanje temeljnih ciljev reforme v novih vzgojno-izobraževalnih programih.

Tem predlogom so člani sveta dodali še nekaj novih tem, ki naj bi jih družbeni svet obravnaval v letošnjem letu. To so: nova programska zasnova osnovne šole, organiziranost strokovnega, razvojnega in raziskovalnega dela v vzgoji in izobraževanju ter izobraževanje v OZD. Republiški družbeni svet naj bi vsako leto obravnaval tudi izsledke raziskovalnega dela, ki so pomembni za nadaljnji razvoj vzgoje in izobraževanja.

zvodnega dela in delovne prakse se je ustavila pri kritični oceni šolskih delavnic. Pri tem se je pokazalo, da so pogledi na vlogo šolskih delavnic precej različni in stališča o njih še neusklajena. Uskladitev stališč je tem bolj pomembna, ker bomo jeseni uvedli nove programe usmerjenega izobraževanja, na bližnji mednarodni razstavi učil in šolske opreme pa bo prikazana tudi delavnica za potrebe osnov tehnične in proizvodnje.

Po mnenju nekaterih pomeni delo v šolski delavnici posnemanje in »ponarejanje« del (imitacija in simulacija). Šolska delavnica po njihovem mnenju ne more ubežati šolski zatohlosti in naglemu zastarevanju opreme. Zato naj učenci čimprej spoznajo pristni svet dela.

Čeprav je v teh stališčih precej resnice in jih moramo kot splošno načelo vsekakor upoštevati, ko načrtujemo celoten proces priprave učencev in študentov za delo, ne smemo prezreti potrebnosti in dobrih strani šolskih delavnic, če so primerno zasnovane. Od tehnologije, vrste in zapletenosti dela, od varnosti pri delu in drugih okoliščin je odvisno, kdaj se učenci lahko vključijo v sam delovni proces, kdaj pa se morajo prej usposobiti znanj v šolski ali učni delavnici. Učenci se ne morejo, na primer, takoj lotiti izdelave žerjave, ne morejo k plavžu, ne morejo prevzeti dela z visoko zahtevnimi stroji.

Ne moremo torej zanikati pomena šolskih delavnic, jih odpraviti in odsloviti učitelje praktičnega pouka, ki so uspešno usposobili za delo že cele rodove strokovnih delavcev. Šolske delavnice, na primer, v izobraževalnem centru Litostroj ali v Savi v Kranju in še marsikje, kažejo, da so lahko najtesneje povezane s proizvodnjo in pomenijo most med njo in učnim procesom. Take delavnice niso odtujene delu in proizvodnji. V njih delajo po tehnični dokumentaciji tovarne in za tovarno. Najboljše možnosti pa imajo, kot so poudarili razpravljalci, tiste delavnice, ki so tesno povezane z razvojno službo organizacij združenega dela. Povezanost z razvojem in uporabniki, skupno načrtovanje celotnega procesa usposabljanja mladih za delo, ki bo potekalo v šolskih delavnicah in v neposredni proizvodnji, tesna povezanost med strokovnjaki OZD in

Za boljšo povezanost izobraževanja in dela

Republiški družbeni svet za vzgojo in izobraževanje o nekaterih temeljnih vprašanih reforme

pedagoškimi delavci ter nenehna skrb za njihovo strokovno in metodično izpopolnjevanje — vse to omogoča šolskim delavnicam, da uspešno opravljajo svojo vlogo pri uvajanju in začetnem

usposabljanju učencev za delo. Ne smemo prezreti, da je tudi uvajanje v delo pedagoški proces, ki ga moramo načrtovati in voditi po pedagoških in didaktičnih načelih!

opravljali, poskrbeti za njihovo varnost in jim omogočiti, da si bodo nabrali vsaj nekaj spod-

budnih in koristnih delovnihkušenj z delom, ki ga bodo opvili s svojimi rokami.

Uvajanje proizvodnega dela in delovne prakse učencev

Družbeni svet za vzgojo in izobraževanje je obravnaval poročilo koordinacijskega odbora pri Gospodarski zbornici, ki usklaja in vodi priprave za uvajanje proizvodnega dela in delovne prakse učencev v srednjem usmerjenem izobraževanju. Koordinacijski odbor je pripravil izhodišča za programiranje, organizacijo in izvajanje proizvodnega dela in delovne prakse (izhodišča smo objavili tudi v našem glasilu), hkrati pa so pripravili tudi posvete s predstavniki proizvodnih OZD ob sodelovanju sindikatov. Pri pripravih so sodelovale tudi medobčinske gospodarske zbornice in organizirale posvete s predstavniki OZD na svojem območju, ki se jih je udeležilo okoli 700 delavcev, odgovornih za ta vprašanja. Na teh posvetih so se podrobneje dogovorili o pripravi na uvajanje proizvodnega dela in delovne prakse.

Tako je nastajal pri Gospodarski zbornici Slovenije seznam 650 delovnih organizacij s približno 2850 temeljnimi organizacijami, kjer bosta potekala proizvodno delo in delovna praksa. V teh organizacijah, pri samostojnih obrtnikih in v družbenih dejavnostih, je zagotovljena možnost proizvodnega dela za vse učence in delovna praksa za večino izmed njih. Pri izbiri so upoštevali tudi tehnološko razvitost OZD, urejenost varstva pri delu in ustrezne kadrovske razmere. Ta seznam bodo medobčinske gospodarske zbornice še dopolnile, pri pripravih pa bodo sodelovali tudi občinski in medobčinski sveti zveze sindikatov. Strokovni sveti posebnih izobraževalnih skupnosti bodo dokončno izbrali ustrezno število delovnih organizacij, potrebnih za posamezne usmeritve in za razmestitev vzgojno-izobraževalnih programov.

30.000 učencev v proizvodnem delu

Pospešeno nastajajo tudi učni načrti za proizvodno delo in delovno prakso, ki upoštevajo značilne zahteve posameznih usmeritev. Samo matematično-naravoslovna, družboslovna, pedagoška in kulturno-šolska usmeritev nimajo v prvem letniku samostojnega učnega načrta za proizvodno delo in delovno prakso; učenci se bodo vključevali v programe proizvodnih usmeritev.

Vključitev 30.000 učencev prvega letnika usmerjenega izobraževanja v šolskem letu 1981—82 v proizvodno delo in delovno prakso zahteva veliko mentorjev in inštruktorjev, ki obvladajo svoje delo in znajo svoje znanje posredovati učencem. Za delavce, ki bodo izvajali proizvodno delo in delovno prakso, so pripravili pri gospodarski zbornici poseben metodični program. Organizacijo tega metodičnega usposabljanja bodo prevzela splošna združenja, pripravljen pa je že seznam izvajalcev programa in predavateljev. Tudi gradivo za udeležence bo pravočasno na voljo.

Čeprav so te priprave na republiški ravni prišle že daleč, so priprave v delovnih in vzgojno-

izobraževalnih organizacijah v zaostanku, so poudarili v razpravi. Ker niso pripravljene programi proizvodnega dela in delovne prakse, lahko v OZD samo razmišljajo o svojih nalogah, ne morejo pa se lotiti konkretnih priprav. Ker ne poznajo učnih načrtov posameznih usmeritev in vpisnih podatkov, še ne vedo, kje in koliko učencev posameznih usmeritev bi lahko zaposlili, niti ne vedo, koliko inštruktorjev potrebujejo. Zato je treba pospešiti sprejem programov, dokončno zbrati potrebne organizacije združenega dela, povezati z njimi vzgojno-izobraževalne organizacije, začeti takoj usposabljanje inštruktorjev in organizatorjev. Pomembno je, da v občinah in OZD zagotovimo ugodno politično in pedagoško ozračje za to dejavnost.

Učenci prvega letnika usmerjenega izobraževanja se bodo prihodnje leto prvič v življenju vključili v delovni proces. Njihova uresničena ali neuresničena pričakovanja, njihovi uspehi ali razočaranja bodo neposredno vplivali na njihovo poklicno odločitev.

Delovne vzgoje ne smemo razvrednotiti

Ko so člani republiškega družbenega sveta za vzgojo in izobraževanje obravnavali priprave za uvajanje proizvodnega dela in delovne prakse učencev, so poudarili posebej, da ne smemo dopustiti površnih in nedomišljenih rešitev, ki bi razvrednotile prvino usmerjenega izobraževanja v očeh učencev, staršev, učiteljev ter vseh delavcev in občanov. Odločilnega pomena je izbira inštruktorjev, ki ne smejo biti odvečni, odsluženi delavci, ampak najboljši izmed njih. Žal pa strokovnost sama ne zadošča — inštruktor mora biti tudi dober metodik in pedagog. Zato moramo skrbno pripraviti dopolnilno didaktično metodično usposabljanje vseh, ki bodo vodili proizvodno delo in delovno prakso učencev in jih uvajali v delo. V te priprave bi morale biti vključene tudi visoke šole, ki izobražujejo učitelje za posamezne panoge. Zavod SRS za šolstvo pa bi moral imeti pri tem strokovno in koordinativno vlogo. Bržkone moramo vključiti v usposabljanje inštruktorjev vse izvajalce, ki so za to poklicani. Zavračanje pripravljenosti posameznih visokih šol (slišali smo kritiko visoke šole za organizacijo dela v Kranju, ki tudi izobražuje inštruktorje) je prej izraz neusklajenosti v tej dejavnosti kot nepotrebnosti posameznih prizadevanj.

Dosedanje izkušnje s proizvodno in delovno prakso učencev, ki smo si jih nabrali zadnja leta, so poučne, včasih spodbudne in zgledne, včasih pa tudi docela nespodbudne. Ni vseeno, če damo učenca v serijsko proizvodnjo, kjer bo dva tedna pri namenskem stroju izdeloval zmeraj enake matice, vijake ali podložke. Ne bi bilo prav, če bi učenci ostali samo opazovalci delovnega procesa, saj bi s tem ne dosegli smotrov politehnične vzgoje. Zato bo treba skrbno zbrati dela, ki jih bodo mladi

Ali lahko ocena odloča o človekovi usodi?

Republiški svet je namenil posebno obravnavo merilom za vpis in napredovanje učencev v srednjem usmerjenem izobraževanju. Osnova za obravnavo so bila stališča, ki jih je pripravil o tem strokovni svet SRS za vzgojo in izobraževanje, ki je pri pregledu novih vzgojno-izobraževalnih programov za srednje usmerjeno izobraževanje naletel na nekatere različne, včasih nesprejemljive poglede na napredovanje učencev.

Kaže, da so si nekateri zamislili poklicno usmerjanje kot mehanično selekcijo, ki naj jo opravi šola z ocenami. V skladu s takimi stališči naj bi učitelj postal vrhovni razsodnik o tem, katero smer mora učenec ubrati in na kateri ravni končati šolanje. Učiteljeva merila pa naj bi se pri tem prilagajala trenutnim potrebam po takih ali drugačnih delavcih. V času, ko je očitno neskladje med kadrovskimi zahtevami proizvodnje (pogosto: nerazvite

goje lahko programi podrobno opredelijo, ne smejo pa jim dati drugih, ki bi bistveno vplivali na enakopravne možnosti posameznikov, da si izbirajo poklic skladu s svojimi sposobnostmi, težnjami ter potrebami združenega dela. V programih tudi moremo dopustiti določil o veznem preusmerjanju učencev, niti določil, ki bi samovoljno omejevale napredovanje in trajanje prehodnosti pri izobraževanju. Če bo vpis na določeno šolo omejen, mora vsakemu sprejeti ustrezna merila svet v soglasju s posebno izobraževalno skupnostjo — ne more pa vnaprej že s programom določiti visoke ocene iz posameznih predmetov kot pogoj za vključitev v zahtevnejše programe.

Nemara je zdaj že vsako pedagoškemu delavcu jasno, je usmerjanje v izobraževanju delo ter usklajevanje osebnih družbenih interesov na tem področju zahteven in zapleten

Knjžica KAM? V ELEKTROTEHNIKO IN RAČUNALNIŠTVO je den pripomoček za poklicno usmerjanje. Knjžico je izdala Izobraževalna skupnost za elektro stroko Slovenije.

tehnologije) in življenjskimi težnjami mladine, naj bi učitelj uravnaval ta neskladja in prevzel odgovornost za (negativno) selekcijo! Taki pogledi izražajo tehnokratsko miselnost in zaostajanje za časom in samoupravnimi družbenimi odnosi. Celo kapitalizem je že zdavnaj ovrgel tak način selekcije in poklicnega »usmerjanja«, je bilo poudarjeno v razpravi.

Zakon določa vključitev v prvi letnik srednjega usmerjenega izobraževanja ustrezno prejšnjemu izobraževanju ali dokazano obvladovanje ustreznega znanja, nujno potrebne psihofizične sposobnosti, in kjer je to nujno, določene delovne izkušnje. Te po-

ces. Ne moremo dopustiti, da posamezni spodrsilaji v nemladostni dobi odločali o posameznikovi življenjski usodi, da bi se vsakdo moral dokončno odločiti za svojo življenjsko pot v nekaj mesecih od končane osnovne šole do vpisa v srednjo šolo.

Doslej so kadrovske potrebe združenega dela zbrane selektivno usmeritvah in še ne po smeri. Tudi ti podatki so, kot kažejo, kušnje pri nas in v drugih republikah, zelo relativni in kratkoročni. Odločitev za življenjsko področje dela in poklic pa mora biti dolgoročna in vsestransko pretehtana.

JOŽE VALENTINČIČ

PEDAGOŠKO USPOSABLJANJE UČITELJEV IN ASISTENTOV NA NAŠI UNIVERZI

Vedno več zanimanja za visokošolsko didaktiko

Da se je zanimanje za pedagoška vprašanja visokega šolstva v zadnjem času povečalo, lahko pripišemo kombinaciji »znanjih« in »nortranjih« pobud. Utemeljenim težnjam po večji učinkovitosti univerzitetnega študija ob vse bolj raznoteri sestavi študentov in zahtevnejših programih ni moč zadostiti brez bistvenih premikov v metodah in oblikah pedagoškega dela. Tudi študentje sami, npr. v študentskih anketah, o kakovosti pedagoškega dela, vse pogosteje zahtevajo holistično podajanje in preverjanje snovi, čeprav večina ni takoj pripravljena na večjo miselno aktivnost, ki jo terjajo sodobne metode. Pri reelekcijah se merilo pedagoške usposobljenosti vse bolj dosledno uveljavlja kot enakovredno k meriloma znanstvene produktivnosti in družbene angažiranosti, čeprav razlagajo njegovo vsebino še dokaj neenotno.

Toda tudi med visokoškolskimi učitelji jih je nekaj, ki jim pedagoško delo ni le cena, ki jo morajo plačati, da lahko raziskovalno delajo, ampak doživljajo zadoščenje tudi ob tem, da vedno nove rodove študentov čim uspešneje usposablja za strokovno in znanstveno delo, da vsaj del ustvarjalne moči, ki jo prelivajo v raziskovalni proces, usmerjajo v izboljšanje pedagoškega dela (uvajanje mentorskega sistema, skupinske oblike, sprotne študija, projektne metode itd.).

Po pionirskem delovanju prof. Vlada Schmidta (tečaj iz visokošolske didaktike v letih 1969—71, delo Visokošolska didaktika, 1972) nekaj časa ni bilo sistematičnega in kontinuiranega dela na tem področju. V naslednjih letih lahko omenimo enosemestrski tečaj iz visokošolske didaktike za učitelje in asistente biotehniške fakultete (1975) in tovrsten predmet v sklopu interdisciplinarnega podiplomskega študija marksizma (1976).

Da bi zapolnili vrzel, smo se v Centru za pedagoško usposabljanje filozofske fakultete, v sodelovanju s Centrom za razvoj univerze, odločili spomladi 1979 organizirati več diskusijskih večerov o najbolj aktualnih pro-

blemih in izkušnjah s področja modernizacije visokošolskega študija. Odziv je presegel pričakovanja, saj se je teh večerov udeležilo nad 70 visokošolskih učiteljev, asistentov in tudi nekaj študentov iz najrazličnejših visokošolskih organizacij. Mnogi so prišli tudi po večkrat in bili zadovoljni, da se lahko sprosteno pogovore o problemih, ki jih »žulijo«, ter skupaj iščejo rešitve. Teme pogovorov: organiziranje pedagoškega usposabljanja visokošolskih učiteljev, študentsko vrednotenje pedagoškega dela, problemi dela z velikimi in majhnimi skupinami, sprotne študije, odnosi med učitelji in študenti, lik diplomanta.

Na predlog udeležencev smo, ob finančni podpori univerze, ce-

lotno gradivo s teh pogovorov objavili v posebni publikaciji Razgovori o visokoškolski didaktiki, ki smo jo razposlali vsem udeležencem in študijskim komisijam vseh VDO (zainteresirani pa jo lahko še dobe pri vratarju filozofske fakultete). Skupaj z že omenjenim delom prof. Schmidta in knjigo Prispevek k visokoškolski didaktiki (Marentič Požarnik, 1978) predstavlja obogatitev za zdaj skromnega fonda tovrstne literature.

Pestro delo v tečajih

Glede na veliko zanimanje je Center za pedagoško usposabljanje filozofske fakultete v sodelovanju s Centrom za razvoj univerze razpisal 40-urni tečaj iz osnov visokošolske didaktike. Takoj smo dobili nad 60 prijav, a če smo hoteli vsakemu udeležencu omogočiti aktivno sodelovanje in čim uspešneje komuniciranje v skupini, število udeležencev ni smelo preseči 25—30. Tako smo organizirali dva zaporedna tečaja (v študijskih letih 1979—80 in 1980—81), prvega s heterogeno sestavo, z udeleženci iz osmih različnih fakultet in visokih šol (največ iz FNT, BE in EF), drugega pa za pedagoške delavce medicinske fakultete in višje šole za zdravstvene delavce, ob pomoči komisije za medicinsko didaktiko medicinske fakultete.

Udeleženci so v končni anketi in pogovoru izjavljali, da jih ni motila niti heterogenost po strokah niti po nazivih (med njimi so bili tako asistenti kot tudi docenti in profesorji, s povprečno desetimi leti pedagoškega staža), ampak so jim ti stiki celo pomagali, da so spoznali svoje probleme z nove perspektive.

Ker naj bi bile metode dela na takem tečaju v nekem pomenu »vzorne« (ali naj bi jim le predavali o tem, kako je v našem visokošolstvu vse preveč predavatelj?), smo dali udeležencem čimveč možnosti za razpravo (potek in kakovost te razprave smo večkrat tudi analizirali), za praktične vaje in referate, v katerih so stnili spoznanja iz literature ter za prikaz svojih izkušenj. V zadnji tečaj smo z uspehom vključili tudi majhne nastope z dodatno analizo, igranje vlog in simulacijo (izpitne situacije) ter prikaz manjših projektov s področja sestave učnih načrtov predmetov, testov znanja, študentskih anket, konkretizacije smotrov, analize kolegičnih hospitacij, analize ustreznosti študijskih pripomočkov, učbenikov, navodil za vaje ipd. Po mnenju udeležencev je imel pomembno vlogo v tečaju dvoipoldnevni »blok«, med katerimi so se lahko povsem odtegnili vsakodnevni obveznostim in zavzeto sodelovali v skupini. Le časa za samostojen študij literature je bilo premalo.

Spodbude in načrti

Ob upoštevanju dobljenih izkušenj bomo organizirali podobne tečaje vsako leto. Dobrodošli bi bili tudi krajši (npr. dvodnevni) monotematski seminarji (o izboljšanju predavanj, preverjanja, diskusijskih večerov, predavanja gostov (doslej smo imeli že eno tako predavanje; prof. Ritter s frankfurtske univerze je jeseni 1980 predaval o razvojnih težnjah zahodnonemške visokošolske didaktike). Pri nadaljnjem širjenju dejavnosti nas najbolj ovira kadrovska stiska, saj so vsi sodelavci zelo zaposleni na svojem matičnem področju in jim je to delo, ki terja veliko priprave, še dodatna »prostovoljna dejavnost«. Poglavitna naloga Centra za pedagoško usposabljanje filozofske fakultete je, skrbeti za pedagoško usposobljenost srednješkolskih učiteljev pa še za to dejavnost nima zagotovljenega najmanjšega potrebne števila sodelavcev.

Res je, da te dejavnosti tudi ni mogoče usmerjati le iz enega središča, ampak bi se morale hkrati razvijati posebne didaktike za posamezna področja. Zasnove za to imamo npr. na medicinskem področju, v kemijskem izobraževanju (kjer se na FNT specialna didaktika razvija vertikalno za vse stopnje šolanja), pa pri poučevanju predmetov v okviru temeljev marksizma, kjer tudi marksistična centra naše in

mariborske univerze prirejajo srečanja predavateljev, na katerih razpravljajo o pedagoških vprašanjih. Tudi na ekonomski fakulteti študentje in učitelji skupno organizirajo analize in razprave o pedagoškem procesu.

Dobrodošla bi bila strokovna sekcija (npr. pri Društvu visokošolskih učiteljev in znanstvenih delavcev), ki bi združevala vse zainteresirane, rabili bi tudi ustrezno glasilo na univerzi. Ob uveljavljanju zakona o usmerjenem izobraževanju, ki terja tesnejše vertikalno povezovanje srednjega in visokega šolstva, bi bilo treba razmisliti o ustanavljanju kateder za specialno didaktiko (metodiko), ki bi na posameznih strokovnih področjih skrbele za napredek učnih metod in za usposabljanje učiteljev.

Kljub vsem prizadevanjem pa je težko ali nemogoče dosegati bistveno boljše uspehe v prenapolnjenih, zastarelih predavalnicah, brez najpotrebnejše opreme, ob nespremenjenem številu asistentov. Objektivne možnosti same po sebi še ne zagotavljajo uspešnejšega študija, a tudi brez njih je težko doseči večji napredek. Zato je pomembno področje delovanja visokošolske didaktike zavzemanje za takšne delovne razmere (standarde, normative), ki bi omogočali sodobnejše metode in pristnejši stik med učiteljem in študenti.

prof. dr. B. MARENTIČ-POŽARNIK

Kadrovska dejavnost v OZD

Ustanovljena je Zveza društev kadrovskega dela SR Slovenije

Problemi razvoja kadrov in druga vprašanja kadrovske politike so za vse delovne organizacije življenjskega pomena. Sodijo med tista prednostna vprašanja, ki morajo postati predmet neposrednega odločanja delavcev pri uresničevanju politike družbene reprodukcije. Na tej družbeni zahtevi se mora dograjevati etika strokovnih služb, ki se poklicno ukvarjajo s kadrovskimi zadevami.

Za uspešno opravljanje kadrovske in vzgojno-izobraževalne vloge morajo torej biti organizacije združenega dela ustrezno samoupravno in strokovno organizirane in usposobljene. Temeljna usmeritev za to je dana v družbenih dogovorih o kadrovske politiki, in sicer v republiškem in občinskih. Zveza društev kadrovskega dela SR Slovenije bo imela pomembno vlogo pri postopnem, načrtnem izobraževanju kadrovskega dela in pospeševanju znanstveno-raziskovalnega dela na kadrovskem področju.

Potreba po organiziranem in kakovostnem strokovnem kadrovskem delu izhaja in zahteva, da brez strokovnih osnov ni mogoče sprejemati ustreznih samoupravnih odločitev. Če ni nenehne strokovne dejavnosti, ni mogoče spremljati izvajanja dogovorjene politike, dogovorjena kadrovska politika pa ne more vplivati na razvoj delavčeve osebnosti, na razmere v katerih človek dela in živi.

Prav tako tudi ni mogoče ugotavljati morebitnih nepravilnosti in neskladij ter ustrezno ukrepati. Vsa problematika in vprašanja, ki nastajajo pri uresničevanju kadrovske politike, in jih delavci urejajo in sprejemajo z osebnim izvajanjem, ter vprašanja, ki jih urejajo po svojih delegatih v delegatskih in izvršilnih organih, morajo biti strokovno obdelana in ocenjena, ponudene morajo biti ustrezne rešitve, po možnosti v več različicah, da se lahko delavci na temelju strokovnih utemeljitev samoupravno odločajo.

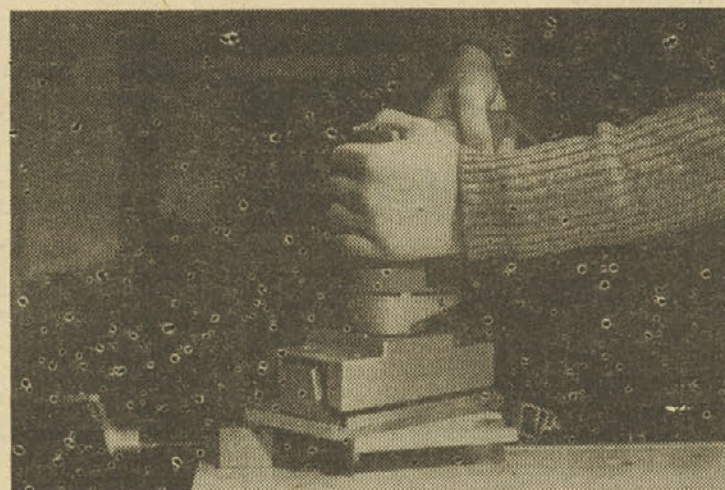
Posebno pomembno je sodelovanje kadrovskih služb pri načrtovanju kadrovskih potreb in izobraževanju; (pri tem morajo sodelovati tudi vse strokovne službe), tako da je zagotovljena celotna obravnava kadrovske

problematike. Udeleženci družbenih dogovorov o kadrovske politiki ugotavljajo, da v številnih OZD močno zaostaja dolgoročnejša načrtovanje kadrovskih potreb, tam, kjer jih načrtujejo, pa delajo to pogostokrat tako, da skušajo ohraniti obstoječo kadrovsko sestavo, pri tem pa ne upoštevajo sprememb v tehnologiji, organizaciji dela in zahtev tržišča. Vprašanje kadrov je peče tudi na področju investicijskih dejavnosti. Primanjkuje nam sodobnih zasnov razvoja; razvojni programi OZD so marsikje omejeni zgolj na preproste razširitve in rekonstrukcije. Ker so ponekod premalo proučeni, jih med uresničevanjem večkrat spreminjajo in popravljajo; s tem se podaljšuje rok za začetek obratovanja, hkrati pa se naložba podraži, ker tudi ni načrtovanega dohodka. Načrtovanje kadrovskih sprememb in potreb mnogokje ni neustrezno in nestrokovno, izhaja iz zdajšnje sestave dela kadrov ter upošteva le predvideno rast dohodka, ki ne temelji na stvarnih in preverjenih možnostih prihodnje rasti.

Če ne vemo, koliko kadrov in kako usposobljene delavce bomo potrebovali, tudi vzgojno-izobraževalnih programov ni mogoče razmestiti tako, da bi zago-

tavljali vzgojo strokovnjakov za poklic, kakršne zahteva predvideni razvoj. Zastarevanje v šoli pridobljenega znanja poraja veliko sporov in težav pri zaposlovanju, razporejanju in napredovanju. Poglavitni vzrok, da izpo-

njem, ki mora upoštevati človekove sposobnosti in interese, družbene potrebe po kadrih in stopnjo gospodarske, družbene in kulturne razvitosti, saj mora vsakomur zagotoviti mesto, ki ustreza njegovim sposobnostim,

Delo, delo... (Foto: Amand Papotnik)

polnjevanje znanja in strokovnosti premalo vpliva na delavčovo delo in položaj, je premajhna zavzetost za načrtno spremljanje in usmerjanje zaposlenih v izpolnjevanje. Tak odnos ne spodbuja posebno mlajših delavcev, da bi se izpolnjevali v svojem poklicu.

Pomembna naloga v usmerjenem izobraževanju

Samoupravno dogovorjeno kadrovske politike je mogoče uresničevati z vsestransko usklajenimi in načrtovanim usmerja-

znanju in dosežkom dela. Z ustavo zagotovljeno svobodno izbiro poklica je mogoče uresničevati le skladno z družbenimi možnostmi in potrebami. Zato je treba uskladiti interes posameznika in njegove sposobnosti z usmerjanjem v poklice, ki so družbeno potrebnejši. Ni torej svobodne izbire poklica ne glede na družbene potrebe.

Pri uvajanju usmerjenega izobraževanja moramo ustrezneje vključiti tudi usmerjanje v delo in izobraževanje, saj bi bila brez tega preobrazba vzgoje in izobraževanja mnogo manj uspešna in vsebinsko nepopolna.

Razmere v SR Sloveniji kažejo, da kljub družbenim dogovorom in posamičnim akcijam ne moremo odpravljati kadrovskih nesorazmerij, marveč se nam le-ta ponekod še poslabšujejo. Čeprav vseh teh gibanj ni mogoče pripisati le usmerjanju, pa je gotovo, da sedanja organiziranost usmerjanja v delo in izobraževanje ni dovolj celostna in življenjsko vključena v sistem vzgoje in izobraževanja, od osnovne šole do konca delovne dobe.

Vpis v srednje in visoke šole kaže, da se kljub široki družbeni akciji le zelo počasi povečuje število mladine, ki se izobražuje za proizvodno delo. Sedanja razmerja se še zelo razlikujejo od razvojnih usmeritev družbenega plana SR Slovenije. Usmerjanje še ni postalo funkcija TOZD in posebnih izobraževalnih skupnosti. Tudi dejavniki, službe in sredstva za usmerjanje vpisa ne delujejo še sočasno in usklajeno.

Usmerjanje je razvejena dejavnost

V sistemu nenehnega izobraževanja in izpolnjevanja imajo vzgojitelji in učitelji izredno pomembno nalogo pri usmerjanju poklicnih poti mladine in odraslih v poklice. Vendarle pa ne morejo vplivati na veliko poklicnih odločitev (npr. izobraževanje ob delu, obnavljanje znanja, strokovno izpolnjevanje in specializacija, ponoven vpis, izobraževanje iz dela itd.). Te naloge mora prevzeti združeno delo — posebno kadrovske strokovnjaki in delavci, ki jim je zaupano delo z ljudmi. Zato je tako zelo pomembno, da je sistem usmerjanja celota. Kadrovska služba prevzema torej pomembne naloge v načr-

tovanem sistemu usmerjenega izobraževanja, ki povezuje poklicno usmerjanje s kadrovskimi potrebami združenega dela in usmerja zavzemane za takšen delu ali iz dela.

Pri oblikovanju zasnov usmerjanja bo potrebno več celostnega interdisciplinarnega raziskovalnega dela, da bi razčistili vprašanja:

- pravilnejšega vpogleda v kadrovske potrebe in politiko razvoja ter aktivnosti usmerjanja v posameznih okoljih
- prestrukturiranja zaposlenih glede na področje zaposlitve (primarni, sekundarni, terciarni, kvartarni sektor), izobrazbo zaposlenih in predvsem organizacijo dela
- razpadanja poklicev na posamezna dela in opravila
- psihološke zakonitosti in dejavnike poklicnega razvoja, izbiranja stroke in prilagajanja
- sociološke, pedagoške in medicinske dejavnike, ki vplivajo na poklicne odločitve, razvoj in usposabljanje
- proučitev značilnosti in zahtev dela.

Tudi društva kadrovskih delavcev in Zveza društev kadrovskih delavcev SR Slovenije (ki prevzemajo tudi naloge nekdanjega slovenskega društva za poklicno usmerjanje) naj bi bila pozitivni in konstruktivni dejavniki, povezovalci in spodbujevalci razvoja sodobnejšega usmerjanja. In ne nazadnje: prispevajo naj svoj delež pri vzgojnem delu za spreminjanje miselnosti o vrednotenju dela in poklicev, stalnem izobraževanju, stimulativnejšem vrednotenju proizvodnega dela in možnosti zaposlovanja. Od tega bodo v mnogokateri odvisni premiki pri usmerjanju mladine in odraslih že v tem šolskem letu.

MILAN PAVLIHA

pobude

odmevi

Prosvetni delavec je objavil 22. 12. 1980 na str. 12 moje »Poizvedovanje« o začetnici Naša beseda, Trst, 1945; zato naj na kratko sporočim ugotovitve o njej in o abecedniku Slovenska knjiga, Gorica, 1952. Tako bodo lahko bibliografi dopolnili manjkajoče podatke, knjižničarji pa popravili kartotečne listke.

Začetnici nista samo didaktično pomembni kot pripomočka za slovenski bralno-pisalni pouk, ampak sta tudi političnega pomena, ker sta pripomogli k uveljavljanju slovenske osnovne šole v coni A Julijske krajine po izročilih NOB, saj sta nastali in bili v rabi v zgodovinski razgibanem obdobju, ko se je odločalo o usodi Slovenskega primorja z določitvijo meje med FLRJ in Italijo. Ko se je morala naša vojska pod anglo-ameriškim pritiskom umakniti za tako imenovano *Morganovo črto*, določeno 9. 6. 1945, je prišel Trst z delom Julijske krajine pod anglo-ameriško nadzorstvo (cona A Julijske krajine). Po pariškem sklepu zunanjih ministrov (2. 7. 1946) sta pripadli Goriška in Kanalska dolina Italiji, na ozkem pasu od Štivanja proti Trstu, tržaške občine in dela Istre do reke Mirne pa je bilo ustanovljeno *Svobodno tržaško ozemlje* (STO) s conama A in B. Cona A STO je prišla pod *Zavezniško vojaško upravo* (ZVU), cona B STO pa pod našo.

Pariška mirovna pogodba (10. 2. 1947) ki je določila meje med FLRJ in Italijo (veljavna od 15.

9. 1947), je potrdila dotedanje stanje. Dokončno popravljeno mejo je določil *londonski sporazum* (5. 10. 1954) potrdil pa *osimski sporazum* (10. 11. 1975), ratificiran v Zvezni skupščini SFRJ 1. 3. 1977.

Medtem ko so na našem območju cone B delovale nekdanje partizanske šole in narodnoosvobodilni odbori ter najvišji upravni organ ljudske oblasti (*Pokrajinski narodnoosvobodilni odbor za Slovensko primorje* (PNOO) v Trstu (*Ajdovščina*), je bilo v coni A drugače. Feldmaršal Aleksander je s splošnim ukazom o krajevni upravi (11. 8. 1945) odvzel tamkajšnjim narodnoosvobodilnim odborom vso oblast in funkcije ter postavil okrožno in občinsko upravo, ki jo je imenovala ZVU.¹ Od šol pa so ostale samo izbrane pod vodstvom nove šolske uprave.

Šole v coni B so kljub velikim povojnim težavam zavzeto nadaljevale delo po načelih NOB. Ker je zelo primanjkovalo knjig, je oskrbelo zanje *Poverjenstvo* (za prosveto in kulturo) PNOO za Slovensko primorje v Ajdovščini abecednik *Naša beseda* s podnaslovom *Začetnica za slovenske šole v Primorju*, čeprav sta bila izšla v Ljubljani 1. 1945 dva abecednika. V abecedniku Naša beseda, natisnjem 1. 1945 v »Zadružni tiskarni, najemnik: Primorski dnevnik« v Trstu, pa nista navedena *sestavljalec in ilustrator*. Ta tiskarna je bila torej v našem Primorskem dnevniku.

O začetnicah za šole nekdanjega Slovenskega primorja

Ker je izšla prva številka tega dnevnika 13. 5. 1945,² je bila ta začetnica gotovo natisnjena kasneje. To poudarjam zavoljo ugotovitve njenega ilustratorja.

Na naslovni strani 65 in (II) str. osmerke obsegajoče broširane knjižice je slika obmorske pokrajine s komaj čitljivim podpisom Spacal (= Lojze Spacal). Vsebinsko je ilustriral v barvah Saša Dobrila, ki je bil od 15. 5. 1945 do 1. 4. 1946 zaposlen kot grafik in ilustrator v PNOO za Slovensko primorje v Trstu.³

Kot rečeno, sestavljačev ni omenjen, zato ga ni ne v Slovenski bibliografiji NUK, Lj., 1948 ne v ciklostirani bibliografiji Narodne in študijske knjižnice, Trst, 1967. Zdaj že pok. Venceslav Winkler je prisodil ureditev Naše besede 1. 1953 pisatelju Jožetu Pahorju,⁴ in prav to je storil 1. 1957 literarni zgodovinar Stanko Janež.⁵ V. Winklerju smemo verjeti, ker je bil primorski rojak, poleg tega pa je kot načelnik oddelka za osnovno šolstvo pri SNOS dobro poznal partizansko šolstvo v Slovenskem primorju, kot načelnik za isto šolstvo na Ministrstvu za prosveto LRS pa tudi razmere po osvoboditvi in kot mladinski pisatelj tudi leposlovno delo J. Pahorja. To poudarjam zato, ker menita Saša Dobrila in njegova sestra prof. Petra Dobrila, da je sestavljačev, glasbenik Karel Pahor, čeprav trenutno še nimata tehtnega dokaza za trditve.⁶ Bogomil Gerlanc in dr. Dragotin Cvetko, ki sta bolj poznala K. Pahorja, o tem dvomit, ke da se K. Pahor za to ni zanimal.

Ocena te začetnice sicer ne sodi sem, vendar naj zato, ker je bila prepovedana, omenim bistveno: Modernjši abecedni del je bil prirejen po Fleretovi Naši prvi knjigi (1929). V berilnem delu je 22 pesmi in 30 sestavkov v nevezani besedi. Med pesmimi je tudi partizanska Pionirček v letu 1944 (Tonček je prišel, torbico nosi, za partizane živeži prosi...), ki jo je napisala na Gorenjskem Mirta, in so jo našli po osvoboditvi etnologi v Benečiji;⁷ tja je prišla verjetno prav s to začetnico. Nekaj beriva se nanaša na Primorsko, nekaj ga je s socialno vsebino, nič za versko vzgojo, kar 12 večinoma otroških opisov pa pripoveduje o dogodkih med NOB in grozotah, ki so jih povzročali nacisti in fašisti. Posebno s humoreskami F. Milčinskega idr. je bilo ustrezno učencem.

ŠE ENKRAT

»Več pozornosti pri obravnavi naše preteklosti«

godkov med narodnoosvobodilno borbo. Dogovorno z Državno založbo Slovenije in sporazumno z menoj je urednica Mojca Močnik odposlala konec oktobra 1973 gradivo, ki so ga zbrali posamezni raziskovalci na terenu, odborom bivših okoliš OF. Naprošeni so bili, da najkasneje do konca januarja 1974 gradivo preverijo, dopolnijo in po napotkih razširijo. Prvo pošiljko so poslali z enomesečno zamudo, zadnjo z zamudo pol drugega leta, medtem ko na ponovne urgence ni bilo nobenega odziva iz občin Laško in Šmarje.

Na 5. strani je v poglavju Sodelavci in njihove kratice zapisano: »Podatke o pomembnih dohodkih iz časa narodnoosvobodilne borbe so posredovali razen že omenjenih raziskovalcev terena (navedeni so na 4. strani): za občino Brežice Milan Kostevc, za občino Celje in Mozirje Franjo Fijavž, za občino Hrastnik Stanko Brečko, za občino Slovenske Konjice Julijan (prav Julijana) Tajnikar, za občino Šentjur dr. Marjan Žagar za ekipo sodelavcev, za občino Tr-

Ravnanje ZVU je bilo v coni A ves čas (1941 do 1954) izrazito pristransko, zato so obdržali italijansko nacionalistično usmerjeni krogi vodstvo tudi v tamkajšnjem šolstvu.⁸ To je bilo podrejeno skupni višji šolski upravi (superintendenci), ki jo je vodil Italijan, med višjimi uradniki pa so bili tudi slovenski kolaboracionistični emigranti (prof. Srečko Baraga idr.). V vse slovenske šole je bila postopno uvedena italijanska kot obvezni učni predmet, slovenščina v italijanskih šolah ni bila obvezna. Šele po protestih staršev je bila italijanska neobvezna. V šolah ni bilo dovoljeno govoriti o NOB.⁹

Ker je bila ta začetnica v šolah cone A STO zaradi beriva prepovedana, jo je iskal S. Baraga v šolah in najdbo prijavil šolskemu uradu. Zaradi njene uporabe in uporabe čitanke *Svobodna pota* (Trst, 1945), ki jo je bil sestavil Jože Pahor, je šolska oblast odvzela pravico javnosti 20 šolam ter odpuštila 65 učiteljev.¹⁰

Zavoljo občutnega pomanjkanja je izšel v založbi SHZP (Slovensko-hrvaške prosvetne zveze) v Trstu in ZSPD (Zveze slovenskih prosvetnih društev) v Gorici abecednik *Slovenska knjiga*. Besedila in črno-bele ilustracije pri berivu je bila natisnita 1952 tiskarna L. Lucchesi (Lučezi) v Gorici, večbarvne ilustracije pa so bile natisnjene zaradi zastarelih strojev te tiskarne — tako je povedal B. Gerlanc — v Ljubljani. Škoda, da je zaradi te dvojnosti, nekaterih tiskarskih napak in nenavadnega formata (kvart), broširana knjižica, obsegajoča (32) + 47 str., tehnično slabša. Viljem Nanut pravi, da je dal natisniti 4000 izvodov, in sicer po 1000 izvodov za Trst, Goriško, Slovensko Benečijo in celo za Koroško. Pove tudi, da je v Trst že poslal »njihove izvode«, s Koroškega pa je 9. 4. 1953 še čakal na odgovor. Pred tem datumom je poslal učnemu ministrstvu v Rim prošnjo za odobritev knjižice, vendar se ni dobil odgovora. Omenja tudi to, da so bile poslani iz Ljubljane posebne priredbe za navedene pokrajine.¹¹ Temu v prid govori tudi dopis, ohranjen v tržaški Narodni in študijski knjižnici, z navodilom, kaj naj se izloči za Beneško Slovenijo.¹²

Tudi v tej začetnici niso navedeni sestavljačev in ne ilustrator. Venceslav Winkler pravi, da so jo sestavili: B. Gerlanc, Josip Ri-

bičič, in on.¹³ Pok. Rudolf Završnik pa mi je dejal 20. 9. 1980, da je sodeloval pri sestavljanju abecednega dela, česar se spominja tudi B. Gerlanc. Akad. slikarka Alenka Gerlovič mi je po pregledu ilustracij povedala 11. 1. 1981, da so res njene. Na to je bilo treba opozoriti zaradi teh podatkov, ki jih v bibliografijah ni.

Potemtakem je bil pripravljen rokopis z ilustracijami v Ljubljani in namenjen osnovnim šolam naših manjšinskih skupnosti v zamejstvu. Ta Slovenska knjiga je bila očitno poslana šolam omenjenih pokrajin, nisem pa mogel ugotoviti, koliko so jo uporabljali. Pedagoško društvo LRS je imelo od 1. 1949 posebno sekcijo za šole v zamejstvu, zato bi bilo prav, da bi to nalogo uvrstilo v svoj delovni načrt Društvo pedagoških delavcev v Kopru in zapolnilo praznine v zgodovini tamkajšnjega šolstva.

Abecedni del je tu drugačen: Prirejen je namreč za analitično-sintetično metodo s sočasno obravnavo črk antikve in malih tiskanih črk okroglih, pokončnih oblik; pisane (bolje: risane) so s topim peresom in v besedah niso vezane (nekurentna pisava). Učenci v slikah prikazujejo predelavo velikih tiskanih črk v male. Nakazana je tudi predelava tiskanih črk v pisane za kurentno pisavo. Vse to je bilo namenjeno bolj neizkušenim elementarcem, ki jih je bilo tedaj veliko, kot učencem. Celotne številne sličice oseb in predmetov naj bi učencem olajševale branje njihovih nenapisanih imen

(besed). Sorazmerno hitro so prvi prosti stavki.

Beriva je prav toliko (27 pesmi in 24 sestavkov v nevezani besedi), vendar je po zvrsteh pestrejša (opisi, pravljičje, pripovedke, basni, pregovori, uganke), bolj nacionalnovzgojno, nič verskovzgojno in ni zaradi tega njih razmer med njim nobene pesmi in ne prozno dela o NOB. Tudi nekaj del (Pravljica o Dravi, Koroški pregovori, Kres v Benečiji, Župančičeva pesem Daj — zmaj idr.) dokazuje, da so bila namenoma izbrana za Goriško, Koroško in Benečijo.

Najkončam z zahvalo uredništvu Prosvetnega delavca in vsem navedenim ter nenavedenim (Mirjam Pahor, Jože Jurančič, France Ostanek, Jože A. Hočevvar), ki so kakorkoli pomagali pri raziskavi.

IVAN ANDOLJŠEK

¹ Zgodovina Slovencev. Lj. 1979, str. 926 (odslej: Zgodovina).

² Zgodovina, str. 934.

³ Pismo Saše in Petre Dobrile A. z dne 30. 12. 1980.

⁴ Enciklopedija Jugoslavije. Zagreb, 1953, str. 604.

⁵ Zgodovina slovenske književnosti. Maribor, 1957, str. 556.

⁶ Gl. op. 3!

⁷ V. Smolej, Zgodovina slovenskega slovstva. VII. del. Lj., 1971, str. 137.

⁸ Prim.: Zgodovina, 935!

⁹ Slovenske šole za mejami FLRJ. Sodobna pedagogika 1952, str. 37.

¹⁰ Sod P 1952, str. 41—42.

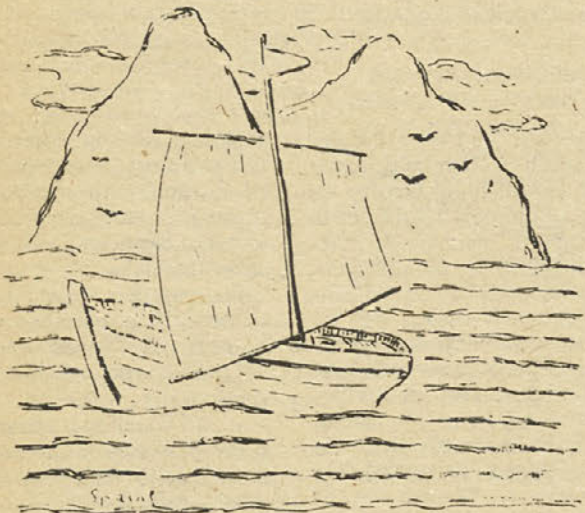
¹¹ Pismo V. Nanuta V. Winklerju v Ljubljani, Gorica, 9. 4. 1953, ki mi ga je poslal dr. Iztok Winkler.

¹² Pismo Minke Pahor A., NSK Trst, 29. 11. 1980.

¹³ Enciklopedija Jugoslavije 1953, str. 604.

Naša beseda

Začetnica za slovenske šole v Primorju

TRST
1945

Na politični pamflet ravnatelj osnovne šole v Vitanju Franja Maroška, ki je bil objavljen 12. januarja v Prosvetnem delavcu pod navedenim naslovom, odgovarjam takole:

Naj navedem najprej nekaj odlomkov iz njegovega članka: »Pred nedavnim mi je profesorica zgodovine v naši šoli predložila Krajevni leksikon Slovenije, III. knjigo, ki ga je s sodelovanjem Franceta Planine pripravil in uredil Roman Savnik. Na 310. strani je zapis o Vitanju med okupacijo in sodelovanju prebivalcev tega kraja v narodnoosvobodilni vojni. Odkrito povedano, da sem se zgrozil, ko sem prebral ta zapis, ki je, blago rečeno, površen, neresničen, stilno in slovnično pa zelo slab. In takih nezanesljivih trditvev je v leksikonu še veliko. Preseneča me takšna površnost in nenatančnost. Ta knjiga je v vsaki slovenski šoli kot učbenik, iz katerega črpa mladi rod znanje tudi o zgodovini našega narodnoosvobodilnega boja. Tako površno obravnavanje naše preteklosti je v resnici neodgovorno. Naši de-

lovni ljudje so dali za izdajo tega leksikona precej denarja. Prepričani so bili o verodostojnosti in resničnosti vsebine. Tisti, ki jim ta čas ni tako pri srcu, poskušajo na temelju tako očitnih nepravilnosti omalovaževati in razvednotiti celotno naše zgodovinske pisanje o tej slavni dobi. Prav bi bilo, da bi vse šole pregledale sestavke, ki govorijo o NOB njihovih krajev v tem leksikonu. Če bi ugotovili še več površnosti in nepravilnosti, bi morali leksikon popraviti. Dokler smo udeleženci narodnoosvobodilnega boja še živi, moramo skrbeti za natančno in resnično pisanje o tej slavni dobi. Neresnične in nepravilne odlomke pa moramo odstraniti.

Navajam sebe. V spremni besedi na 12. strani Krajevnega leksikona Slovenije, III. pravim: »Občutne vrzeli so tudi v prikazih delavskih gibanj in do-

bovlje Ado Naglav in ondotni Rudarski muzej, za občino Velenje Vlado Valenčak, za občino Zagorje Vinko Kramar in Otmar Pečat, za občino Žalec Anton Kotnik. Pri redigiranju tega besedila je sodelovala z urednikom Romanom Savnikom Mojca Močnik, glavna urednica za družboslovno literaturo pri Državni založbi Slovenije. Gradivo je bilo torej dano v presojo najbolj ustreznim forumom, in tudi jezikovno pregledano, zato graje o stilno in slovnično zelo slabem zapisu NOB v Vitanju ne morem jemati resno.

Menda prav sklepam, da si je ravnatelj šole v Vitanju šele na pobudo profesorice zgodovine štiri leta po izidu tretje knjige leksikona bežno ogledal le naslovno stran, kjer je imenovan urednik, ter opis Vitanja, z Uvodno besedo in seznamom sodelavcev pa sem ga seznanil sedaj šele jaz. Tako je v svojem članku imenoma obrekoval le mene, nevede pa seveda odličnega poznavalca štajerske, zgodovinarja Janka Orožna, ki je zbral toliko podatkov o NOB, in

poleg tega še odbore aktivistov OF, ki so se prizadevno lotili zaplene naloge.

Za vse čase velja latinski izrek »Semper aliquid haeret« (če koga oklevetaš, sled madeža nikdar ne izgine), na slovenski pregovor, »Delu čast, pa je večina Slovencev pozabila kmalu po osvoboditvi. Zato tako žalujem za leti 1941 do 1947, ki so bila sicer izjemno težka, a tako polna pogumnih dejanj ne glede na tveganje življenja, čudovitih etičnih odnosov med nami, in izjemne delovne vneme neposredno po osvoboditvi. To je bil najboljši čas mojega življenja.

Po izidu zadnje knjige leksikona je izšlo več laskavih poročil ne samo v Sloveniji, temveč tudi med našimi zamejci in celo v graškem listu Tagespost. Naj povzamem misel, ki jo je o leksikonu izrekel ugledni kulturni delavec in partizan Bojan Štih v Nedeljskem dnevniku z dne 28. okt. 1980. »Ko danes doživljamo vrsto neuspehov in mučnih porazov v kulturi in znanosti, da o gospodarstvu sploh ne govorimo, je Slovenski krajevni

leksikon svetla luč, ki potrjuje naša upanja in vero. V naših čudnih časih, v katerih zaradi kupčij, honorarnih grabežev, goljufij in verižništva posamezniki sedijo na gorah denarja, radi pozabljamo, kaj pomeni sestaviti recimo Slovenski krajevni leksikon, zbrati podatke, jih ovrednotiti in nato iz njih postaviti neoporečno: besedilo. S tem je bilo opravljeno delo, ki mu je treba ne glede na pomanjkljivosti izreči veliko in nedvoumno priznanje.

Leksikon seveda ni učbenik, kot trdi kritik, tudi za NOB ne. To je leta 1978 izdani vodnik po partizanskih poteh. Rojeval se je desetletja, ker je bilo zelo težko uskladiti različna pričevanja. Profesor Orožen trdi, da seveda pozna zapis o NOB v Vitanju iz časa neposredno po osvoboditvi in ugotavlja tudi edino nenatančnost v navajanju časa. Zakaj pa so aktivisti v konjiški občini odobrili njegovo besedilo in ne tistega v vitanjski šolski kroniki, naj se kritik sam pozanima.

ROMAN SAVNIK

iz proizvodnega programa **FILMOTEKE 16**

vam ponujamo

ELEMENT — FILM

prilagojen učnim načrtom vseh republik
vsem šolam — na vseh stopnjah izobraževanja

268 filmov

18 izobraževalnih področij

5 filmskih serij

POMAGAMO VAM IZBRATI ELEMENT-FILME

FILMOTEKA 16

NA VI. MEDNARODNI RAZSTAVI UČIL IN ŠOLSKE OPREME OD 23. DO 27. FEBRUARJA 1981

SE VAM
PREDSTAVLJA

FILMOTEKA 16

delovna organizacija
za napredek
in uporabo ozkega filma
41001 ZAGREB
Savska c. 9

Izdeluje:

učne element-filme in
druge izobraževalne in
namenske filme

Razdeljuje:

kratkometražne in igrane
16-milimetrske filme

Izdaja:

filmsko literaturo,
didaktično in metodično
literaturo o filmu

NA RAZSTAVNEM PROSTORU FILMOTEKE 16

Gospodarsko razstavišče
61000 LJUBLJANA
Titova cesta 50

- zahtevajte vse dodatne informacije
- oglejte si filme po svoji izbiri
- zahtevajte kataloge in prospekte
- priskrbite si knjige in priročnike o filmu
- seznanite se z vsemi oblikami sodelovanja

I ZA PREDŠOLSKO OTROKE IN NAJMLAJŠE OSNOVNOŠOLCE SERIJO KRATKIH FILMSKIH ZGODB

Miški

Trmasta mačka

Kdo je Vidku napravil srajčico

Bela zgodba

II ZA VSE ŠOLE PRI REDNEM POUKU IN OB 40-LETNICI VSTAJE

Serijski filmovi

»JOSIP BROZ TITO — ŽIVLJENJE IN DELO«

(14 filmov)

Serijski »VELIKE BITKE NOV«

Bitka na Kozari

Bitka na Neretvi

Bitka na Sutjeski

Desant na Drvar

Književniki NOV

Branko Čopić

Ivan Goran Kovačić

Vladimir Nazor (I in II. del)

III ZA OSNOVNE ŠOLE IN SREDNJEŠOLSKA SREDIŠČA

Serijski filmovi

NAPREDOVANJE IN VARSTVO ČLOVEKOVEGA OKOLJA

(10 filmov)

Človek in narava

Gozd v oktobru — prehrabene vrste

Alge — primarni pridelovalci

Onesnaževanje voda in njihovo varstvo

Kako se vedemo v naravi

Rastline in živali — kazalniki okolja

Travniki — življenjska skupnost

Kroženje ogljika v naravi

Človekov vpliv na rušenje ravnotežja v naravi

Onesnaževanje zraka in njegovo varstvo

IV ZA OSNOVNE IN SREDNJE ŠOLE

Element-filmi

O SESTAVAH IN PROCESIH, KI JIH NE MOREMO NEPOSREDNO OPAZOVATI

Atom

Molekule in kristali

Spremembe v sestavi snovi

Kemijske reakcije in kemijske enačbe

Kislina

Baze

Soli

Zgradba celice

Mitoza

Mejoza

Celično dihanje

Refleksni lok

Funkcija ledvic

V ZA GEOMETRIJO V OSNOVNI ŠOLI

Preslikavanje likov

Pravokotnost premice in ravnine

VI ZA FIZIKO V OSNOVNI ŠOLI

Kaj je energija?

Navor in vzvod

Priporočamo, da vse druge filme (216 naslovov) izberete sami. Kopija filma (4-minutnega) stane 610.— din.

zaščita

obramba

Izkušnje bogatijo delo

Seminar na temo Obrambna vzgoja v osnovnih šolah

O seminarju za učitelje osnovnih šol, ki ga je pripravil sekretariat za ljudsko obrambo občine Ljubljana Bežigrad letošnjega 13. februarja, lahko rečemo, da bo veliko pripomogel k boljšemu obrambnemu usposabljanju mladih v prihodnje. Izkušnje, predlogi in ugotovitve, o katerih so v svojih prispevkih spregovorili udeleženci seminarja v referatih in koreferatih, bodo nedvomno omogočili širšo, bolj poglobljeno razpravo in obogatili delo na obrambnem področju.

Na seminarju, ki se ga je udeležilo okrog 150 učiteljev in ravnateljev osnovnih šol občine Ljubljana Bežigrad ter predstavniki Uprave za ljudsko obrambo, Republiškega komiteja za vzgojo in izobraževanje ter telesno kulturo, Zavoda SRS za šolstvo, vojašnice Ljubljana Šerker v Ljubljani, Šolskega centra RSNZ v Tacnu in drugi, se je zvrstilo šest dobro izbranih tem, ki so zajele vso problematiko vzgoje in izobraževanja ter usposabljanja učencev za ljudsko obrambo.

O tem področju posebnega družbenega pomena je v svojih prispevkih, ki so bili kratki in jedrnat, spregovorilo šestnajst poročevalcev, nato pa so si vsi, ki so bili na seminarju, ogledali učilnico za obrambo in zaščito v osnovni šoli Boris Zihel v Ljubljani.

Na seminarju, ki je bil namenjen ravnateljem, mentorjem pionirske in mladinske organizacije, vodjem tečajne oblike prve pomoči in pouka o puški, učiteljem geografije, zgodovine, biologije, kemije, fizike, tehničnega pouka in telesne vzgoje, poveljnikom civilne zaščite in načelnikom narodne zaščite, so bile obravnavane te teme: Naloge in obveznosti učiteljev, mentorjev pri pripravi in izvajanju nalog s področja SLO in DS rednega in dopolnilnega pouka, Vloga pionirske in mladinske organizacije na šoli pri načrtovanju in izvajanju rednega in dopolnilnega usposabljanja. Vloga komitejev za ljudsko obrambo in družbeno samozaščito osnovnih šol pri izvajanju programov obrambne vzgoje, oblike, metode in organizacija dela obrambnih krožkov, vključevanje štaba teritorialne obrambe, Rdečega križa, štaba civilne zaščite, Gasilske zveze v redno usposabljanje iz tem SLO in DS ter v delo obrambnih krožkov in vključevanje učencev v delovanje v enotah nasredne in civilne zaščite na šoli ter vključevanje učencev v šolo za notranje zadeve v Tacnu.

Seminar je dosegel namen: osvetlil je smotre vzgojno-izobraževalnega dela, pri katerem se mora mladina moralno-politično, psiho-fizično, strokovno in vojaško strokovno usposobiti tako, da bo lahko uspešno sodelovala v oboroženem boju, v civilni zaščiti in v neoboroženih oblikah boja in odpora. Poudarjen je bil idejni vidik pri pouku obrambe in zaščite ter njegovo prepletanje v vseh predmetih in v vseh obolskih dejavnostih. Organizatorji seminarja so poudarili, da ne nameravajo nadzorovati šol ali jim prevzemati vzgojno-izobraževalnega dela na tem področju. Želijo jim le pomagati, da bi bilo delo v prihodnje bolj usklajeno. Pri tem naj bi sodelovali vsi dejavniki v občini.

Seminar je pokazal, da je obrambno vzgojno področje na šolah dokaj različno vodeno, da se le štiri šole v občini lahko pohvalijo z dobrimi uspehi, drugod pa bo treba še marsikaj narediti.

Ugotavljajo, da so šole premalo povezane s krajevnimi skupnostmi, da je snov, ki jo razlagajo, za otroke največkrat dolgočasna, tekmovalne skupine se razvijajo na račun množičnosti, delo je neusklajeno, razdrobljeno in tako naprej.

Vse kaže, da večina šol veliko dela na tem področju, malo pa je takih, ki so dosegle želene uspehe prav zato, ker delo ni dobro organizirano in dovolj poglobljeno.

Seminar je potrdil, da je vzgojno področje obrambe in zaščite na šoli lahko sicer pestro, zanimivo in razgibano področje, zlasti če bi sodelovali vsi družbe-

nopolitični dejavniki v občini, predvsem ZRVS, štab za teritorialno obrambo, organizacija Rdečega križa, štab za civilno zaščito in gasilska zveza. Vsi ti se bodo morali vključiti v delo obrambnih krožkov in sodelovati tudi pri rednem usposabljanju iz tem SLO in DS.

Na seminarju so bile poudarjene naslednje temeljne misli: v učencih je treba razvijati ljubezen do naše samoupravne socialistične ureditve, do svobode, bratstva in enotnosti jugoslovanskih narodov-skratka: mlade ljudi moramo vzgajati v branilce naše domovine. Učence moramo usposobiti, da se bodo znali zavarovati pred bojnimi sredstvi, nalezljivimi boleznimi, posledicami elementarnih nesreč, da bodo znali dajati prvo pomoč, razpoznavati bojna sredstva, da bodo znali ravnati s puško, streljati z zračno puško in se vključiti v obveščevalno in propagandno dejavnost. Vsi ti cilji obrambne vzgoje se morajo prepletati pri vseh predmetih in v vseh obolskih dejavnostih.

Obrambne krožke je treba razvijati in bogatiti z vsebino, ki bo za učence zanimiva. Nič ni bolj logičnega kot to, da povežemo obrambno dejavnost z dejavnostjo taborniške in planinske organizacije. Ne smemo zane-mariti pomena prve medicinske pomoči: učence mora vedeti, kakšni ukrepi so potrebni ob nesreči, kako lahko pomaga sam neposredno pri reševanju življenja.

Slišali smo, kako zelo pomembni so kabineti za obrambo in kako jih je treba zavarovati. Potem ko bodo ti kabineti pregledani, bo dobila vsaka šola 10 pušk, ki jih bo priskrbel občinski štab za teritorialno obrambo. Tudi o mentorjevem delu je bilo veliko besed. Mentor naj bi usklajeval delo na obrambnem področju, komiteji za ljudsko obrambo in družbeno samozaščito osnovnih šol pa so odgovorni za izvajanje programov obrambne vzgoje. Ta komite pred-laga OOZK, soglasje k imenovanju mora dati občinski komite za LO, sprejme pa ga delavski svet šole.

Veliko je bilo povedanega o dosedanjih dosežkih na obrambnem področju, udeleženci seminarja pa so predlagali, kako naj bi izboljšali delo. Najbolj razveseljivo pa je, da so vsi dejavniki v občini Ljubljana Bežigrad pripravljeni pomagati šolam pri tovrstnem pouku in vzgoji. Nekateri izmed poročil s seminarja bomo objavili v naslednjih rubrikah našega časopisa, da bi tako pomagali učiteljem obrambne vzgoje na šolah pri njihovem delu.

Seminar bo prav gotovo spodbudil drugim občinam, da bodo pripravile takšna srečanja. Ta so koristna zato, ker preverjajo dosežke in opozarjajo na probleme, ki se pojavljajo pri obrambni vzgoji na šolah, hkrati pa prispevajo k podružbljanju obrambne vzgoje in družbene samozaščite. Vse te naloge pa so ustavna pravica in dolžnost nas vseh.

TEA DOMINKO

OBIŠČITE VI. MEDNARODNO RAZSTAVO UČIL IN ŠOLSKE OPREME, KI BO OD 23. DO 27. FEBRUARJA NA GOSPODARSKEM RAZSTAVIŠČU V LJUBLJANI.

Razstavo organizirata Zavod SR Slovenije za šolstvo in Gospodarsko razstavišče.

Razstava bo seznanila pedagoške delavce in javnost z vlogo in pomenom ter razvojem sodobne izobraževalne tehnologije, ki postaja pomemben dejavnik modernizacije celotnega vzgojno-izobraževalnega dela.

Razstavo bodo spremljala posvetovanja o didaktično-metodičnih vidikih vzgojno-izobraževalnega dela v specializiranih učilnicah, demonstracije uporabe učnih sredstev in razstava projektov vrtcev, šol in domov za učence.

Vse informacije dobite na Gospodarskem razstavišču, Titova 50, telefon 310-930 (061), telex 31127 gr yu

Januarski dnevi srbskih prosvetnih delavcev

Na tridesetih seminarjih sodelovalo okrog
10.000 učiteljev

Tudi letošnjega januarja so se zbrali v Beogradu, tako kot že trinaestkrat v prejšnjih letih, prosvetni delavci Srbije v svojevrstni zimski šoli. Pravijo, da je na raznih prireditvah in v dejavnostih sodelovalo več kot deset tisoč učiteljev iz vseh krajev republike. Vsak od njih je lahko izbral po svoji želji in poklicni usmerjenosti, katerega izmed številnih seminarjev, posvetovanj, simpozijev se bo udeležil.

Že spored seminarjev januarskih dni prosvetnih delavcev, kot se imenuje uradno in preprosto to zborovanje, odseva namen in smisel te prireditve: namenjeni so bili učiteljem raznih strokovnih predmetov, vzgojiteljem in strokovnim sodelavcem v vzgojno-varstvenih organizacijah, učiteljem razrednega pouka in učiteljem marksizma, matematike, srbohrvaškega jezika in književnosti, učiteljem osnovne tehnike in proizvodnje itn. Sodobna vsebina, obravnavana na teh seminarjih, bo v resnici pomagala pri delu v šoli in zunaj nje. Največ seminarjev so pripravila strokovna društva s temi pa je sodeloval zavod za napredek vzgoje in izobraževanja SR Srbije.

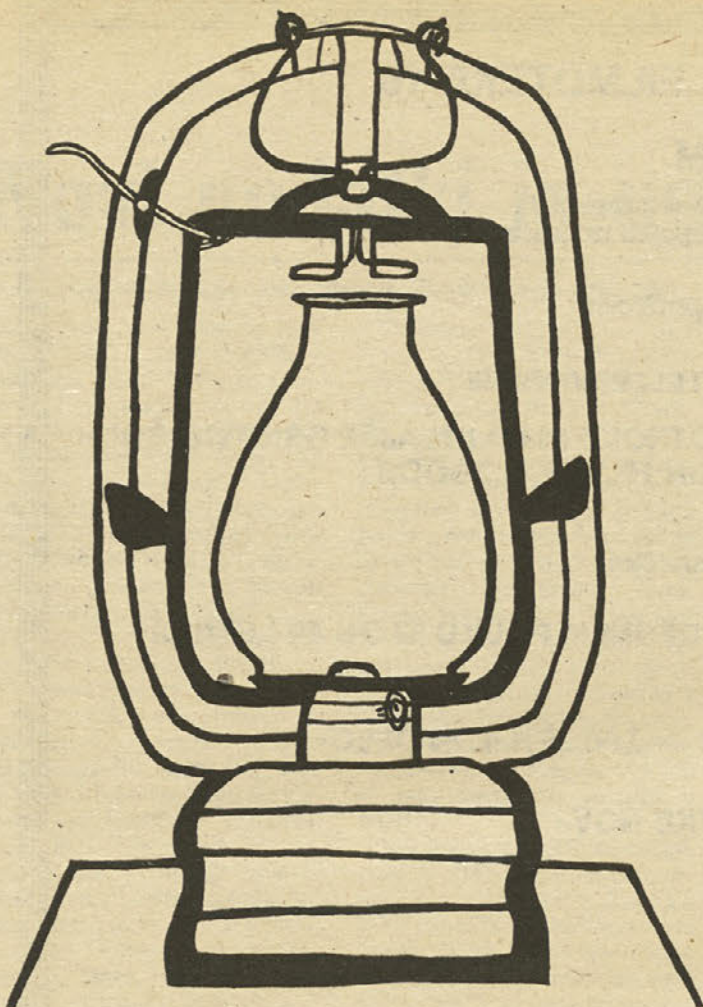
Strokovni seminarji, posvetovanja in simpoziji so nedvomno uhojena pot, po kateri že več let poteka vsa ta akcija. Razumljivo je, da se vsebina spreminja; predavatelji se menjavajo, oblika ostaja enaka. Od prvega takega srečanja pa do današnjih dni se je marsikaj spremenilo in seveda tako tudi ti seminarji niso privilegij tega osrednjega srečanja pa tudi samo enkrat v letu niso. Pripravljajo jih po raznih območjih republike z enakim namenom in tematiko. To pa ne pomeni, da niso potrebni, saj so fotografije

učiteljev v šolskih klopih, ki jih vidimo v dnevnem in prosvetnem časopisu med zimskimi počitnicami, postale že simbol teh januarskih srečanj. Tovrstni akciji so torej potrebne vsako leto nove, sveže pobude.

Tako posebno razsežnost je dal januarskim dnevom politični seminar, za katerega je bilo največ zanimanja. O aktualnih družbeno-ekonomskih in zunanjepolitičnih vprašanjih so govorili učiteljem znani družbeno-politični delavci. Na seminarju so razpravljali o temi, ki je za prosvetne delavce še posebno pomembna — o dosedanjih dosežkih preobrazbe osnovnega in usmerjenega izobraževanja. Posebno pozornost so namenili samoupravnim vzgoji in izobraževanju in pri tem zajemali iz trajnega izvira Titove misli in dela. Govorili so o vojaško-političnem položaju v svetu in o ukrepih za nadaljnjo krepitve našega sistema splošne ljudske obrambe in družbene samozasčite. Ta vprašanja so obravnavali bolj neposredno — z vidika samoupravne prakse — ob koncu seminarja, za tako imenovano »okroglo mizo«.

Ne bilo bi prav, če ne bi povedali, da je bilo ob seminarjih še veliko priložnostnih prireditev: izročili so priznanja Najljubši učitelj, predstavili so prvi zbornik literarne ustvarjalnosti prosvetnih delavcev pod naslovom Srce v izlozbi, svoja dela so razstavljali likovni pedagogi, pripravili pa so tudi priložnostne muzejske razstave. In še nečesa ne smemo pozabiti: ob koncu prireditve je bil tovariški večer, znan kot »ples« prosvetnih delavcev. Tudi to je tradicija.

MARINA KOSTIĆ

Bojan Ronih: Ročna svetilka (iz šolske zgodovinske zbirke), Osnovna šola Tončke Čečve, Lesično

Razpisi v letu 1981

Po sedanjih predpisih se delavci, ki opravljajo vzgojno-izobraževalno delo ali pri njem sodelujejo, sprejemajo na delo na podlagi javnega razpisa. Za nekatere vzgojno-izobraževalne organizacije zakon tudi izrecno poudarja, da morajo vsako leto objaviti razpis prostih ali neustrežno zasedenih del in nalog.

Dosedanja praksa je uveljavila kot najprikladnejši rok za vsakoletne redne razpise drugo polovico aprila, za naknadne razpise pa drugo polovico junija; samo v izjemnih primerih so razpisi tudi med šolskim letom. Ti roki so usklajeni z življenjem in delom vzgojno-izobraževalnih in vzgojno-varstvenih organizacij ter jim omogočajo, da pričnejo šolsko leto z ustrezno kadrovske zasedbo.

Na željo vzgojno-izobraževalnih in vzgojno-varstvenih organizacij, prosvetnih delavcev pa tudi študentov, ki končujejo izobraževanje za pedagoške poklice, bomo zato tudi letos objavili

— REDNI RAZPIS 20. APRILA

— NAKNADNI RAZPIS PA V DRUGI POLOVICI JUNJA.

Razpise, ki jih zahtevajo izjemne okoliščine med šolskim letom, objavljamo sproti.

Razpisne komisije, samoupravne organe in vodstva vzgojno-izobraževalnih in vzgojno-varstvenih organizacij prosimo, da uskladijo svoje delo s temi roki in nam pošljejo REDNE RAZPISE NAJKA-SNEJE DO 30. MARCA 1981. Razpisno gradivo bomo kot doslej uredili tako, da bodo imeli kandidati pregled nad potrebami in možnostmi.

UREDNIŠTVO

Časopis izdajata republiški odbor Sindikata delavcev vzgoje, izobraževanja in znanosti ter Izobraževalna skupnost Slovenije — Izhaja štirinajstredno med šolskim letom.

Izdajateljski svet ČZP Prosvetni delavec: Metka Rečnik, predsednica, Jože Deberšek, Tea Dominko, Milanka Dragar, Leopold Kežar, Marjana Kunej, Marija Skalar, Janez Sušnik, Valerija Škerbec, Zdravko Terpin, Milica Tomše, Jože Valentinčič, Boštjan Zgornč.

Uredniški odbor Prosvetnega delavca: Geza Čahuk, predsednik, Breda Cajhen, Tea Dominko, Marjana Kunej, Rudi Lešnik, Veljko Troha, Jože Valentinčič, Dušan Zupanc.

Uredništvo: Jože Valentinčič, glavni urednik, Marjana Kunej, odgovorna urednica, Tea Dominko, tehnična urednica.

Naslov uredništva in uprave: Poljanski nasip 28, tel.: 315-585, poštni predal 21, Ljubljana 61104.

Rokopisov in fotografij ne vračamo. Letna naročnina znaša 200 din za posameznike, 350 din pa za organizacije združenega dela in delovne skupnosti. Cena izvoda 10 din. Študentje imajo pri skupinskih naročilih poseben popust. Številka tekočega računa: 50101-603-46509.

Tiska ČZP Ljudska pravica. YU ISSN 0033-1643

Po mnenju Republiškega komiteja za vzgojo in izobraževanje je časnik »Prosvetni delavec« prost temeljnega davka od prometa proizvodov (glej 7. točko 1. odstavka 36. člena zakona o obdavčenju proizvodov in storitev v prometu).

Antika in naš čas

II. znanstveno zborovanje klasičnih filologov
Jugoslavije

Jugoslovanski klasični filologi so se zbrali lanskega oktobra na svojem drugem znanstvenem zborovanju v Novem Sadu. Od leta 1974 so združeni v republiška društva in povezani v Zvezo društev za antične študije SFRJ. Tedaj so se začela tudi redna znanstvena srečanja — prvo je bilo v septembru 1977 v Ohridu — na katerih se klasični filologi seznanjajo z znanstvenimi prizadevanji pri proučevanju antike, klasičnih jezikov, antične literature in kulture, pa tudi z antično kulturno dediščino in njenim pomenom, za kulturo naših narodov vse do današnjih dni. Glasilo Zveze z naslovom Živa antika je zdaj edina jugoslovanska znanstvena revija za antične študije. (Sprva jo je izdajal Seminar za klasično filologijo na Filozofski fakulteti v Skopju). Treba je poudariti, da si je revija v svojem tridesetletnem izhajanju pridobila velik mednarodni ugled.

Uvodni slovesnosti s pozdravno latinsko pesmijo v izbranih elegističnih distihih Silva Koprive, profesorja iz Ljubljane, v kateri je povedal veliko lepega o Novemu Sadu, in odprtju razstave o klasični književnosti pri Srbih v Vojvodini v 19. stoletju je sledil delovni del zborovanja. V tematskem sklopu klasične filologije je skopski akademik profesor M. D. Petruševski govoril o dialektu Homerjevih Ahajcev in njegovih izvorih, P. Hr. Ilijevski (Skopje) o kontinuiteti med mikensko Grčijo in klasično grško antroponomijo, E. Mihevc — Gabrovec (Ljubljana) pa o ohranjanju tradicije latinskega gramatičnega izražanja v slovenskem izrazju. Omeniti je treba tudi referat O. Perić (Zagreb), ki je na temelju nadrobne analize spisa Tomaža Arhidiona »Historia Salonitana« iz 13. stoletja govorila o nekaterih posebnostih (sestavljene pasivne oblike) njegovega jezika.

Naslednji dan je bila na sporedu skupina predavanj, posvečena klasični literaturi. K. Gantar (Ljubljana) je v svojem koncinem prikazu orisal vpliv Aristotelove Poetike na sodobno slovensko literarno kritiko; ugotovil je sporadične odmeve tega temeljnega Aristotelovega literarno-teoretičnega spisa že v 19. stoletju, oživljeno zanimanje in poglobljeno proučevanje pa se pojavi šele v zadnjih treh desetletjih. V ta tematski sklop so spadala še predavanja M. Sironiča (Zagreb), E. Zografske (Skopje) in Š. Šonje (Sarajevo).

Ves popoldan drugega dne je bil posvečen novolatinski literaturi, torej umetnemu literarnemu ustvarjanju v latinščini od renesančnega humanizma dalje. Ugotavljali so, da postaja položaj klasične latinščine po vse jugoslovanskih republikah, Slovenija v tem ni izjema, čedalje bolj kritični. Ob tem omenimo da je Društvo za antične in humanistične študije SRS v javni razpravi o razmestitvi vzgojno-izobraževalnih programov v srednjem usmerjenem izobraževanju predlagalo, naj v okviru družboslovno-pedagoške usmeritve v nekaterih slovenskih središčih odprli postmezne oddelke; v teh naj bi študentje poučevali latinščino kot obvezen drugi predmet.

O odnosu med klasično in novo latinsko filologijo je načelno govoril znani raziskovalec hrvaške neolatinitete V. Vratović (Zagreb). P. Simoniti (Ljubljana) je podal pregled novolatinskega slovnstva med Slovenci v drugi polovici 16. stoletja, E. Sedaj (Prilutina) se je posvetil »največjemu pesniku med albanskimi latinisti«, humanistu Michaelu Marullu Trachaniotu, ki je bil rojen v Grčiji, živi in dela pa v Italiji. Z. Puratič (Sarajevo) pa je govoril o latinistiki v Bosni in Hercegovini. Izhodišče za nekaj referatov o dialektiki in metodiki današnjega pouka klasičnih jezikov je bil podal v svojem sestavku V. Ciperle (Ljubljana) govoril o pouku klasičnih jezikov na učnih ustanovah na Slovenskem od zgodnjega srednjega veka dalje, pa do konca prve svetovne vojne. V. Litričanin (Novi Sad) je poročal o svojih izkušnjah pri pouku latinščine v srednji strokovni usmerjeni šoli, I. Bekavac-Bašić (Slunj) pa je skušal določiti mesto pouka latinščine v sodobni reformirani šoli. Referat je zaradi nekaterih spornih stališč zbudil precej polemike. M. Brčić (Zagreb) je poročal, kako se je zagrebškimi filologom posrečilo ustvariti možnost, da se lahko učenci ki to želijo učijo latinščino kot obveznega jezika koš osem let; žal je ostal Zagreb glede tega na območju SR Hrvatske edina »svetla točka«.

Ob koncu zborovanja je bila sprejeta resolucija, v kateri so udeleženci zavzeli za to, da je treba klasičnima jezika našemu usmerjenemu šolstvu omesti prostor, ki jima pripadajo saj sta sestavni del naše kulture in civilizacije. Izvoljen je bil tudi nov odbor Zveze društev za antične in humanistične študije SFRJ s sedežem v Ljubljani. Z. predsednika Zveze v naslednjem triletnem mandatnem obdobju je bil soglasno izvoljen prof. dr. Kajetan Gantar, naš najboljši poznavalec antičnih književnosti.

JOŽE CIPERLE

OSNUTEK NOVEGA SAMOUPRAVNEGA SPORAZUMA ZA OSNOVNE ŠOLE

Skupna komisija udeležencev samoupravnega sporazumevanja za osnovne šole obvešča delavce v osnovnih šolah, da bo v prihodnji številki Prosvetnega delavca, ki bo izšla 9. marca 1981, objavljen osnutek novega samoupravnega sporazuma za osnovne šole.

Hkrati vas obveščamo, da bo skupna komisija zagotovila, da bo vsaka šola prejela na deset zaposlenih en izvod sporazuma brezplačno!

Delavska enotnost v Ljubljani obvešča vodstva šol, delavskih univerz in drugih vzgojno-izobraževalnih organizacij ter učitelje in vzgojitelje, da ima še na zalogi aktualno knjižico

Usmerjeno izobraževanje

Temeljne značilnosti in novosti

Knjižico je napisal Jože Valentinčič, recenzirala pa sta jo Marjan Jelen in Jože Miklavc.

Knjižica je potrebna vsem prosvetnim delavcem, posebno učiteljem osnovnih in srednjih šol ter vodjem izobraževanja in inštruktorjem v OZD, ki bodo sodelovali pri izvajanju novih programov. Vsebuje tudi temeljne informacije o tem, kako bo organizirano izobraževanje po osnovni šoli, to pa zanima posebno starše in učence, ki se odločajo za poklic.

Knjižica stane 20 dinarjev. Naročila pošljite na naslov: Delavska enotnost, Ljubljana, Dalmatinova 4.

Zanimiva delovna oblika

Aktiv ravnatelj osnovnih šol Zasavja združuje vse štiri zasavske občine od Litije do Hrastnika. Letos ga vodi ravnatelj litijske osnovne šole Jože Grošelj, na sestankih pa redno sodeluje pedagoška svetovalka Zavoda SRS za šolstvo — enota Ljubljana Anica Šoper.

V tem šolskem letu se bo aktiv sestal štirikrat, obravnaval pa bo tele teme: učni uspeh, letni načrt dela in pedagoško vlogo ravnatelja, organizacijo oddelčnih konferenc, merila za ocenjevanje vedenja, problematiko poklicnega usmerjanja, pridobivanje zunanjih mentorjev za dejavno-

sti prostega časa, novosti o usmerjenem izobraževanju ter smernice in predmetnik za novo šolsko leto.

Kot posebnost naj omenim, da se aktiv sestaja vsakokrat v drugi občini, ob koncu pa obiščejo ravnatelji eno izmed delovnih organizacij v kraju. Ogleдали so si že predelovalnico sadnih sokov Presad v Gabrovki pri Litiji in tovarno Elektroelement na Izlakah pri Zagorju, aprila pa se bodo seznanili s proizvodnim procesom in poslovanjem hrastniške Steklarne.

B. Ž.

Srečanje likovnikov v otroškem domu

V ulici Vladimirja Nazorja v Karlovcu je v veliki dvonadstropni zgradbi otroški dom »Vladimir Nazor«, v katerem živijo 104 otroci brez staršev.

Takih domov je v Jugoslaviji seveda več, vendar ima ta nekaj posebnega. V njem organizirajo vsako leto med zimskimi počitnicami likovno kolonijo ZILIK. Letos je bila organizirana že osmič. Nanjo so povabili 30 umetnikov, kiparjev in slikarjev, samoukov in akademskih. Med njimi so bili štirje tujci: kipar Nemeč, slikar Čeh, slikarka Američanka in pesnik in slikar Šved Gösta Nydahl.

Umetniki so v domu ustvarjali od 23. januarja do 1. februarja. Že ob vstopu v zgradbo so nas sprejeli prijazni gojenci in pokazali, kaj vse imajo. In res smo

lahko videli veliko: po stopnicah, na dvorišču, v dvorani, učilnicah in sobah je vse polno kipov, slik in risb.

Otroci sodelujejo pri tem zanimivem srečanju, tako da pomagajo kiparjem in slikarjem, tudi sami ustvarjajo. Porajajo se stalna prijateljstva, to, pravi direktor Pero Car, pa je najdrago cenejše.

Sicer jih pogosto obiskujejo znani družbenopolitični delavci, igralci, pevec, pesniki, pisatelji in drugi prijatelji otrok, ki zaradi bolezni, nesreč in drugih vzrokov nimajo staršev. Vsi ti ljudje pomagajo poleg domačega osebnega vzgajati, izobraževati in usposabljanje te otroke, da se bodo lahko normalno vključili v našo družbeno skupnost.

ZLATA VOLARIČ

VSAKEMU, KI IZOBRAŽUJE IN VZGAJA, PROSVETNEGA DELAVCA!

HVALA VSEM, KI SPREMLJATE NAŠE DELO IN ŠIRITE SVOJE GLASILO MED BRALCE!